МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

19-6.1
20.11.23

Юліан Тарасович Гаврилів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

«Розвиток бухгалтерської професії в змінному соціально-економічному середовищі»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник
д.е.н., проф. Людмила ЧИЖЕВСЬКА

_____
(підпис)

Рецензент
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

_____
(підпис)

Завідувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
д.е.н., проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

_____
(підпис)

Житомир
2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ 6
1.1. Історичний огляд розвитку бухгалтерської професії 6
1.2. Інституціональні аспекти розвитку бухгалтерської професії 20
Висновки до розділу 1 27
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ 28
2.1. Соціально-економінчні фактори розвитку бухгалтерської професії 28
2.2. Зміни в ролі та функціях бухгалтерів 35
2.3. Діджиталізація в бухгалтерській професії як основна тенденція XXI століття 43
Висновки до розділу 2 52
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРСЬКИХ КАДРІВ 53
3.1. Роль університетської освіти у підготовці бухгалтерів 53
3.2. Програми підвищення кваліфікації для бухгалтерів 63
Висновки до розділу 3 68
РОЗДІЛ 4. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 69
4.1. Основні поняття інноваційних методів 69
4.2. Інноваційні методи навчання у підготовці фахівців з бухгалтерськаго обліку 75
Висновки до розділу 4 84
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 85
СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ 90
ДОДАТКИ 97

ВСТУП

Актуальність теми визначається тим, що бухгалтерська професія відіграє ключову роль у фінансовому управлінні підприємствами, організаціями та установами. Вона забезпечує правильне облікове відображення фінансових операцій, аналіз фінансової стійкості та прибутковості, а також ведення звітності для дотримання законодавства. Однак, у зв'язку з швидким розвитком технологій, глобалізацією економіки та змінами в законодавстві, бухгалтери стикаються з новими викликами та потребують постійного професійного розвитку. Тому дослідження розвитку бухгалтерської професії є необхідним для виявлення актуальних проблем та пошуку шляхів їх вирішення.

Одна з актуальних проблем, яку можна дослідити у магістерській роботі, - це вплив інформаційних технологій на бухгалтерську професію. Завдяки впровадженню нових програмних продуктів та автоматизації процесів, бухгалтери отримують нові можливості для ефективного виконання своїх обов'язків. Однак, це також ставить перед ними виклики, пов'язані з необхідністю набувати нові навички та знання для роботи з сучасними програмами та системами.

Зміни в соціально-економічному середовищі впливають на розвиток бухгалтерської професії на різних рівнях. Перш за все, це стосується змін у законодавстві та регулюванні бухгалтерського обліку. У зв'язку з розвитком глобалізації та міжнародної інтеграції, багатонаціональні компанії стикаються з необхідністю впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. Це вимагає від бухгалтерів не тільки володіння національними стандартами, але й розуміння та використання міжнародних норм.

За останні 90 років окремі питання розвитку бухгалтерської професії в своїх працях розглядали І. Бєлоусова [2], Ф.Ф. Бутинець [3], О.В. Карпенко[4], С.В. Голов [5] В.М. Жук [7], Л.В. Чижевська [6], С.І. Грицуленко [10], І.І. Кірейцев [11], А.П. Михалкевич [16], М.С. Пушкар [37], Л.М. Кіндрацька [40].

Дослідження цих авторів охоплюють питання теоретичного або практичного характеру.

Найбільш повну інформацію щодо розвитку бухгалтерської професії надають І. Бєлоусова [2], Ф.Ф. Бутинець [3], І.І. Кірейцев [11].

Об'єктом дослідження є процеси, які відбуваються в сфері бухгалтерської діяльності та впливають на її розвиток.

Предметом дослідження є фактори, що впливають на розвиток бухгалтерської професії, зміни вимог до бухгалтерів, нові технології та методи роботи, роль і значення бухгалтерської професії в економіці та суспільстві.

Методи дослідження. Для розкриття сутності теми кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові методи. За допомогою методів індукції та дедукції здійснювалося дослідження проблематики розвитку бухгалтерської професії. Методи аналізу та синтезу застосовувалися під час порядку відображення процесів розвитку. Гіпотетичний метод використовувався для виділення певних негативних аспектів, що мають вплив на бухгалтерську професію. На основі системного підходу здійснювалося дослідження теоретичних питань, методики та організації розвитку бухгалтерської професії.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні матеріали, методичні матеріали, дані мережі Інтернет. Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних вчених.

Мета і завдання.

- вивчення історичного розвитку бухгалтерської професії;
- аналіз сучасних тенденцій у розвитку бухгалтерської професії;
- визначити ролі та значення бухгалтерської професії в економіці та суспільстві;
- вивчення проблем та перспектив розвитку бухгалтерської професії;
- розробити рекомендацій щодо подальшого розвитку бухгалтерської професії;
- дослідити міжнародний досвід розвитку бухгалтерської професії;

- аналіз освітньої системи для бухгалтерів;
- аналіз професійних організацій та їх роль у розвитку бухгалтерської професії;
- дослідити вплив глобалізації на бухгалтерську професію;
- вивчення перспектив розвитку бухгалтерської професії в умовах цифрової трансформації;

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що дослідження дозволяють зрозуміти, які виклики та проблеми виникають перед бухгалтерами в умовах постійних змін у соціально-економічному середовищі. Результати роботи надають рекомендації щодо вдосконалення професійних навичок та компетенцій бухгалтерів, а також розробки нових підходів і методів у сфері бухгалтерського обліку. Це допомагає покращити якість фінансової звітності, ефективність управління фінансовими ресурсами та прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності та змін. Таким чином, отримані результати дослідження сприяють підвищенню професійного рівня бухгалтерів та впровадженню інноваційних підходів у бухгалтерську практику.

Обсяг та структура роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 105 сторінках друкованого тексту. Магістерська робота містить 6 таблиць, 9 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел відсортований за порядком згадування.

Публікації. За результатами дослідження опублікована одна теза.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ

1.1. Історичний огляд розвитку бухгалтерської професії

Жодне підприємство, компанія або установа не може функціонувати без ведення бухгалтерського обліку. Скажімо так - це просто неможливо. І взагалі, бухгалтерія на будь-якому підприємстві є відділом, до якого працівники ставляться з особливим повагою. І це не дивно, адже основним завданням бухгалтера є ведення бухгалтерського обліку. Керівництво це дає можливість контролювати фінансові показники підприємства з метою досягнення найкращих результатів. А якщо додати, що до професії бухгалтера зараз висуваються не тільки вимоги до володіння навичками роботи в бухгалтерській справі, а й знання законодавчої бази, вміння працювати з сучасними технічними засобами, стресостійкість та багато іншого. І саме головне - чесність і порядність. Отже, спробуємо з'ясувати, коли саме зародилася професія бухгалтера, як вона трансформувалася протягом століть від свого зародження до сьогодення [2].

Саме слово "бухгалтер" з'являється у XV ст. і має німецьке походження. Справа в тому, що всі фінансові операції записувалися до великої товстої книги ("Grossbuch"), а отже, сам термін "бухгалтер" (Buchhalter, Buch - книга і "Halter" - тримач) походить звідси, тобто людина, відповідальна за записи і збереження цього документа, і вперше згадується в указі Імператора Священної Римської імперії Максиміліана I, в якому зазначено наступне: "Наказуємо секретарю нашої палати, довіреному та працьовитому письменнику, який веде книгу, відтепер називатися бухгалтером, яким має бути Христофор Штрехер, а додати до нього помічника палати з іменем Ульріх Мерінгер, який також має бути

присутнім на всіх засіданнях, що стосуються обліку. Видано в Інсбрук, 13 лютого 1498 року [3].

Зародження бухгалтерської справи, ймовірно, почалося з самого зародження людства в перші години. Однак, через відсутність навичок рахунку і низьку товарність господарства облік проводився у усній формі або з використанням якихось вирізок або вузликів. Більшість вчених згодні в тому, що колискою бухгалтерії все ж таки слід вважати Давній Єгипет, де з формуванням держави з'явилася потреба у підрахунку цінностей, збору податків, організації громадських робіт. В Єгипті існувала ціла школа писарів, а бухгалтерів вищої кваліфікації готували жерці у храмах. Подібна система обліку виникає і в містах-державах Давнього Двоструння та Індії. В Китаї з'являється навіть таке поняття, як складський облік. У Давній Греції бухгалтерський облік розвивався неоднозначно, але в Давньому Римі стало типовим використання пам'ятних книг для щоденних записів, а в державному обліку велися спеціальні книги - Бреваріуми, де відображалась не тільки загальнодержавна кошторис, але і звітність по кожній провінції окремо.

В ранньому Середньовіччі спостерігався спад професії бухгалтера, але з появою ранньосередньовічних держав у Західній Європі актуальність системи обліку повертається. Лиць, що виконували цю роботу, називали аудиторами, і поступово починають з'являтися певні правила ведення бухгалтерії. Італійські підприємці в Середньовіччі грали провідну роль у розвитку бухгалтерської справи, оскільки їхні держави першими ввійшли в капіталістичні відносини. Досвід, накопичений італійськими підприємцями, став джерелом для багатьох праць з рекомендаціями щодо ведення фінансового обліку. Видання "Трактата про рахунки і записи" Луки Пачолі в 1494 році вважається переломним моментом, оскільки в ньому були закладені основні принципи сучасного бухгалтерського обліку, такі як поняття "дебет" і "кредит", а також подвійна бухгалтерія і класифікація рахунків.

Бухгалтерська справа отримала ще більший розвиток за Нового часу. Великі географічні відкриття сприяли притоку грошової маси до Європи. Це, в свою чергу, призвело до швидкого розвитку капіталістичних відносин з XV-XVI століть, а відкриття нових земель - активізації торгівлі. Усі ці фактори ще більше вплинули на вимоги до розвитку фінансового контролю. В принципі, можна сказати, що саме в цей час з'являється і певна спеціалізація діяльності бухгалтерів. Частина бухгалтерів належали до вчених-теоретиків, які оволоділи професією, заробляючи тим, що приводили до порядку бухгалтерію різних підприємців. Інша частина займалась описами майна банкрутів або землевласників, яким необхідно було оформити юридично ці документи для передачі справи до суду. Третя категорія бухгалтерів займалась упорядкуванням майна і справ неплатоспроможних боржників, а також виступали гарантами кредиторів. Ще більший поштовх бухгалтерській справі надав промисловий переворот, який почався наприкінці XVIII століття і призвів, у кінці кінців, до появи нових типів установ: компаній, відокремлених від власника, акціонерних товариств, фондових бірж. Також значно зростає кількість біржових операцій і торговельних оборотів. В таких умовах ставало просто неможливо контролювати фінансову діяльність без певної теоретичної основи і виділення ведення бухгалтерської справи в окрему наукову дисципліну. Це призвело до створення певних громадських об'єднань бухгалтерів. Перше з них з'явилося в Единбурзі у 1854 році, а до кінця століття був сформований інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу, до якого входили подібні об'єднання. При них, за певну плату, надавали і бухгалтерську освіту.

У XIX столітті активно починає розвиватися бухгалтерська справа і на території України. Що стосується Західної України, то там за основу був взятий німецький зразок, а в Придніпровській Україні - російський. Такий поділ був через те що українські землі були поділені між двома імперіями. Правда, після встановлення радянської влади після завершення Громадянської війни 1918-1921 років, роль професії бухгалтера дещо приходить у занепад. Вона перетворилась

на роль робочого апарату, який надавав інформацію. Більше того, вона стала не дуже престижною і малооплачуваною. Ситуація різко змінилась після розпаду СРСР і переходу України до капіталістичних відносин, що спричинило справжню бум на цю посаду. Професія бухгалтера стала однією з найпрестижніших у країні. Без бухгалтерії не може функціонувати жодне підприємство або установа. За висококваліфікованим бухгалтером підприємці готові боротися до останнього.

На бухгалтера покладені величезні обсяги робіт:

- контроль над різними видами фінансового обліку;
- прийом і контроль фінансової документації;
- проведення абсолютно всіх фінансових операцій, чи то різного роду розрахунки, чи нарахування заробітної плати, податки і т.д.

Відповідно до цих вимог в Україні, одразу після набуття незалежності, почалося формування системи бухгалтерського обліку. Важливою подією у цьому процесі стало прийняття Верховною Радою України закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року. За допомогою цього документа має реалізовуватися національна програма реформування бухгалтерського обліку в Україні. А дата 16 липня стала символічною. З того часу, в цей день, у нашій країні, традиційно відзначається День бухгалтера. У світі відзначають Міжнародний день бухгалтера 10 листопада.

Відповідь на питання про походження бухгалтерії не може бути однозначною. Зазвичай можна почути три відповіді на це питання.

Перший варіант стверджує, що бухгалтерія з'явилася близько 6000 років тому, коли люди почали систематично реєструвати факти господарського життя.

Другий варіант стверджує, що бухгалтерія з'явилася близько 500 років тому, коли була опублікована книга Луки Пачолі, і почалося осмислення обліку.

Третій варіант стверджує, що бухгалтерія з'явилася близько 100 років тому, коли з'явилися перші теоретичні конструкції у сфері бухгалтерського обліку.

Проте точні витоки бухгалтерії залишаються невідомими, оскільки вони загубилися за декілька тисячоліть до нас.

Також складно визначити, коли саме з'явилася подвійна бухгалтерія і хто був першим бухгалтером, хто придумав цю систему. Людство забуває свою історію, що заважає йому уникати минулих помилок.

Тільки в XX столітті бухгалтери зрозуміли, що їхня незнання справи є причиною багатьох проблем. Тому вони звернулися до історії, щоб розкрити закономірності процесів, з'ясувати зв'язки і розриви в розвитку, дослідити еволюцію методів і формування категорій, а також показати історію проблем і рішень. Історія допомагає бухгалтерам об'єктивно оцінювати нове, вирішувати завдання, які вже були вирішені, передбачати майбутнє і почувати гордість за свою професію. Крім того, вона допомагає розкрити багатовікові таємниці, оскільки бухгалтерські документи розповідають справжню історію.

Розвиток бухгалтерської професії в змінному соціально-економічному середовищі є надзвичайно важливим і актуальним питанням. Сучасний світ зазнає постійних змін і трансформацій, що впливають на всі сфери життя, включаючи бухгалтерську професію.

Основна схема розвитку бухгалтерської професії в змінному соціально-економічному середовищі може мати наступний вигляд (див табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Основна схема розвитку бухгалтерської професії в змінному соціально-економічному середовищі

1	Початок розвитку бухгалтерської професії:	- Виникнення потреби у веденні обліку та контролі над фінансовими операціями. - Розвиток першої системи подвійного обліку. - Створення перших професійних організацій, які регулюють діяльність бухгалтерів.
2	Етап стандартизації та професійного розвитку:	- Розробка та прийняття перших стандартів бухгалтерського обліку. - Формування професійних організацій, що забезпечують навчання та сертифікацію бухгалтерів. - Зростання кількості регуляторних вимог та законодавчих актів, що стосуються бухгалтерського обліку.

Продовження таблиці 1.1

3	Зміни в соціально-економічному середовищі та їх вплив на бухгалтерську професію:	- Глобалізація економіки та зростання міжнародних фінансових операцій. - Зміни в законодавстві щодо оподаткування та фінансової звітності. - Впровадження нових технологій у сферу бухгалтерського обліку (автоматизація, хмарні рішення тощо). - Зростання ролі етики та корпоративної відповідальності у фінансовому обліку.
4	Адаптація бухгалтерської професії до змін:	- Постійне професійне навчання та підвищення кваліфікації. - Розширення компетенцій бухгалтерів (аналітичні навички, знання міжнародних стандартів, розуміння сучасних технологій). - Адаптація до нових вимог законодавства та стандартів. - Впровадження ефективних систем контролю та аудиту.
5	Перспективи розвитку бухгалтерської професії:	- Інтеграція бухгалтерського обліку з іншими сферами управління (стратегічне планування, управління ризиками, фінансовий аналіз тощо). - Застосування нових технологій (штучний інтелект, блокчейн, аналітика даних) для поліпшення ефективності та точності бухгалтерського обліку. - Зростання ролі бухгалтера як консультанта та стратегічного партнера в управлінні організацією.

Ця схема демонструє основні етапи розвитку бухгалтерської професії в змінному соціально-економічному середовищі та показує, як професія адаптується до нових викликів та змін

Одним із головних факторів, що впливають на розвиток бухгалтерської професії, є швидкий технологічний прогрес. Впровадження нових інформаційних технологій і автоматизація процесів значно змінили спосіб роботи бухгалтера. Сучасні програмні засоби дозволяють швидше та ефективніше обробляти фінансову інформацію, а також забезпечують можливість аналізувати дані в режимі реального часу. Це дозволяє бухгалтерам більше часу приділяти стратегічному аналізу та плануванню, а не витрачати його на рутинні операції [3].

Крім того, зміни в законодавстві та регулюванні фінансової звітності також впливають на бухгалтерську професію. У багатьох країнах встановлені нові стандарти фінансової звітності, які вимагають високого рівня професійних знань та навичок у бухгалтера. Це вимагає постійного професійного розвитку та навчання, а також дотримання етичних стандартів.

Також слід зазначити, що змінне соціально-економічне середовище вимагає від бухгалтера широкого спектру компетенцій. Вони повинні мати не лише глибокі знання у сфері бухгалтерського обліку і аудиту, але й розуміти економічні та фінансові процеси, бути вмілими у використанні аналітичних інструментів, мати навички управління ризиками та прийняття стратегічних рішень.

Розвиток обліку – це розвиток бухгалтерської думки. Деякі бухгалтери вважають, що практика є головним, а теорія - непотрібна. Однак, якщо ми все-таки хочемо щось робити, ми повинні знати, що робити, чому робити, для чого робити і як робити. Людська думка є єдиним джерелом відповідей на ці питання, і на різних етапах бухгалтери відповідали і відповідають на них по-різному. Суть еволюції бухгалтерської думки можна представити як послідовне розуміння господарства від конкретного до абстрактного, що дозволяє набагато краще управляти ним. Звідси випливає важливий висновок: коли ми вивчаємо теорію бухгалтерського обліку, ми повинні розглядати його як ідею поліпшення управління господарською діяльністю, яка не стоїть на місці і постійно розвивається.

Однак, щоб краще управляти, ми повинні також вдосконалювати саму методологію бухгалтерського обліку. Методологія бухгалтерського обліку пройшла шість основних етапів, поступово ускладнюючись і поліпшуючись. Кожен наступний етап включає до себе досягнення попередніх етапів. Розглянемо ці етапи в таблиці 1.2:

Таблиця 1.2

Етапи розвитку обліку

Етап	Роки	Особливість
Натуралістичний	4000 до н.е. - 500 до н.е.	Бухгалтери намагаються відобразити в обліку те, що вони бачать і з чим працюють.
Вартісний	500 до н.е. - 1300 р.р	Поява грошей що призвела до виникнення нового методу - оцінки, яка застосовувалася, коли гроші використовувалися як міра вартості.
Діграфічний	1300 – 1850 р.р.	Відділення патрімонального обліку на уніграфічний і діграфічний що було зумовлено бажанням і необхідністю виявлення фінансового результату господарської діяльності.
Теоретико-практичний	1850 – 1900 р.р.	Диференціації рахунків, їх класифікації та розвитку різних форм рахівництва через велику увагу бухгалтерів до облікової процедурі. Бажання зрозуміти зміст процесів, що враховуються, і зробити бухгалтерську процедуру ефективнішою привело до появи умовних категорій (баланс, прибуток, собівартість, витрати виробництва і т.д.), і практика обліку стала ще менш зорієнтованою на конкретну реальну дійсність, але з метою кращого розуміння і ефективного впливу на неї.
Науковий	1900 – 1950 р.р.	Було введено жорстку і докладну регламентацію бухгалтерського обліку, що спричинило очікування появи спеціалізованої галузі права - бухгалтерського
Сучасний.	З 1950 року	розвиток динамічного і статичного трактувань балансу і до спроб їх деякого синтезу. Завдяки еволюції методів калькуляції і динамічному трактуванню, з'явився управлінський облік, а статичне трактування спричинило появу міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФО) і національного рахівництва. Обидва трактування впливають на формування податкового обліку.

1. Натуралістичний (4000 до н.е. - 500 до н.е.). Бухгалтери намагаються відобразити в обліку те, що вони бачать і з чим працюють. Спочатку це просто відображення, але з часом точність стає ідеалом. Чим точніше облік фіксує господарське життя, тим краще. Центральне поняття бухгалтерського обліку - факт господарського життя.

Факти господарського життя завжди були і будуть основою обліку. У найзагальнішому сенсі, факт господарського життя - це те, що бухгалтер повинен зареєструвати відповідно до програми спостереження (інструкції). Кожна одиниця майна, що належить організації, повинна бути зафіксована в обліку. Це призводить до виникнення інвентаризації і матеріальних (інвентарних) рахунків. Кожен факт господарського життя, що породжує зобов'язання, також повинен бути відображений в обліку, що призводить до методу обліку, відомого як колація (звірка розрахунків), а для фіксації цього методу виникають рахунки розрахунків.

Всі факти можна розділити на факти стану, дії та події. Факти стану призвели до появи перших облікових методів - інвентаризації, яка полягає у визначенні наявного майна, і колації, що встановлює, хто чому зобов'язаний. Факти дії (звичайна робота) і факти події (форс-мажорні) також відображалися у порядку констатації. Перші рахунки, які з'явилися для реєстрації фактів господарського життя, включають інвентарні (матеріальні) рахунки та рахунки розрахунків (контокорентні). На цьому етапі важливо зрозуміти, що спочатку факти впливають на облік, а з часом сам облік створює факти господарського життя.

2. Вартісний (500 до н.е. - 1300 р.р.) - поява грошей призвела до виникнення нового методу - оцінки, яка застосовувалася, коли гроші використовувалися як міра вартості. Це призвело до того, що об'єкт обліку - факт господарського життя - роздвоївся, оскільки спочатку він відображався в натуральних одиницях, а потім також в грошових одиницях.

Грошова оцінка вводить певну умовність в облік. Наприклад, якщо на підприємство надійшло 200 кг зерна, виникає питання, як цю вагу представити в грошах. Це може бути за ціною придбання, поточною ринковою ціною, продажною ціною або за об'єктивною (або суб'єктивною) цінністю зерна для даного підприємства і т.д. Введення елементів умовності в облік створює основу для наукових досліджень.

Поява грошей також призвела до поділу обліку на патрімональний і камеральний. У патрімональному обліку акцент робився на обліку майна, а в камеральному - на відображенні приходу і витрати грошей. На цьому етапі рахунки велися як в натуральних, так і вартісних одиницях.

3. Діграфічний (1300 – 1850 р.р.). Відділення патрімонального обліку на уніграфічний і діграфічний було зумовлено бажанням і необхідністю виявлення фінансового результату господарської діяльності. Обидва види обліку існують і сьогодні, проте діграфічний облік, заснований на подвійному записі, отримав більший розвиток. З'явлення малих підприємств і комп'ютерної техніки позитивно вплинули на можливості уніграфічного обліку, заснованого на простому записі. Дослідники мають різні точки зору на взаємозв'язок між уніграфічним і діграфічним обліком. Важливо зауважити, що всі логічні конструкції, спрямовані на реконструкцію реальних історичних процесів, є умовними. Багато авторів вважають, що подвійний облік виник з простого, але деякі дослідники вважають, що уніграфічний облік виник з подвійного. Це питання потребує вивчення: чи співпадав перехід до подвійного обліку з переходом до грошового вимірника, який є необхідним для подвійного обліку, чи ж цей перехід стався раніше, ніж сформувався діграфізм. У першому випадку необхідність використання подвійного запису призвела до появи єдиного грошового вимірника, без якого бухгалтерія не могла існувати, а у другому випадку вона могла існувати, але не була ефективною. В обох випадках це призвело до ще більшої умовності облікових даних.

У рахунковому плані сталася революція, оскільки з'явилися умовні рахунки (рахунки порядку і методу); рахунки власних засобів - рахунок капіталу і додатковий рахунок прибутків і збитків.

4. Теоретико-практичний (1850 – 1900 р.р.). Подальший розвиток діграфічного обліку пройшов у двох напрямах. Деякі бухгалтери намагалися тлумачити факти господарського життя з юридичної точки зору, інші розглядали їх як економічні. Це викликало питання про пріоритет форми над змістом або змісту над формою. Багато бухгалтерів приділяли увагу обліковій процедурі, що призвело до диференціації рахунків, їх класифікації та розвитку різних форм рахівництва. Бажання зрозуміти зміст процесів, що враховуються, і зробити бухгалтерську процедуру ефективнішою привело до появи умовних категорій (баланс, прибуток, собівартість, витрати виробництва і т.д.), і практика обліку стала ще менш зорієнтованою на конкретну реальну дійсність, але з метою кращого розуміння і ефективного впливу на неї. Це відобразилося у новій диференціації рахунків. Разом з рахунками "власними" і "півуставними" з'явилися абсолютно умовні "метафізичні" рахунки (результатні і контрарні), і бухгалтерський облік став схожим не на фотографію, а на рентгенограму.

5. Науковий (1900 – 1950 р.р.). Протягом багатьох століть бухгалтерський облік функціонував як практична діяльність, включаючи набір процедур, що вибиралися методом проб і помилок. У середині XIX в. були встановлені основи бухгалтерської науки, сформульований і обґрунтований категорійний апарат. До кінця XIX в. переважала юридична інтерпретація обліку, а з початку XX в. отримала визнання економічна його розуміння. Обидва наукові напрями співіснували, час від часу один з них зміцнювався, тоді як інший слабшав, але жодна з доктрин не мала пануючого значення і не зникала. У цей час з'явилися умовні категорії, спочатку стихійно. Але в певний момент стало необхідним їх осмислення, що почалося з тлумачення центральної категорії - балансу. Деякі розуміли його як результат подвійного запису (динамічне трактування), інші - як спрощений опис інвентарю (статичне трактування). Остання потребувала

підтвердження, що призвело до виникнення сучасного аудиту. На цьому етапі велике значення набувають облік витрат і калькуляція собівартості робіт і послуг. При обліку витрат патримоніальне рахівництво пов'язане з камеральним обліком. Камеральний облік фіксує витрати відповідно до кошторису, тоді як патримоніальне рахівництво фіксує витрати по мірі їх виникнення. Теорія калькуляції собівартості з'явилася на початку XX в. Вона передбачала розрахунок повної собівартості, включаючи як прямі, так і непрямі витрати. Подальший вплив камерального обліку призвів до створення системи стандарт-костс, що передбачала попередню калькуляцію і жорстке нормування майбутніх витрат. Це було революційним зрушенням в обліку. До середини 30-х років були сформульовані принципи директ-костингу - методу, за якого до складу собівартості включалися тільки прямі витрати, що дозволяло розширювати обсяги виробництва і знижувати ціни до часткової собівартості. На початку 50-х років був запропонований метод обліку витрат за центрами відповідальності, тобто облік витрат на місцях їх фіксації. І нарешті, в кінці XX в. з'явився метод АБС - числення витрат по кожній функції управління. Цей напрям привів до виникнення управлінського обліку. З середини XIX в. поширення акціонерних товариств і зміни в оподаткуванні призвели до різкого посилення податкового законодавства. У деяких європейських країнах (Німеччина, Франція, Швеція, Бельгія, Данія, Люксембург і т.д.) було введено жорстку і докладну регламентацію бухгалтерського обліку, що спричинило очікування появи спеціалізованої галузі права – бухгалтерського [2].

6. Сучасний. З 1950 року почався сучасний етап, який призвів до розвитку динамічного і статичного трактувань балансу і до спроб їх деякого синтезу. Завдяки еволюції методів калькуляції і динамічному трактуванню, з'явився управлінський облік, а статичне трактування спричинило появу міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФО) і національного рахівництва. Обидва трактування впливають на формування податкового обліку.

В цілому, змінюється природа рахунків і відбувається перехід від обліку підприємств до обліку всього народного господарства. Рахунки вже не точно відображають юридичні явища, а стають "чорними скриньками" з вхідним (дебет) і вихідним (кредит) потоками інформації. На цьому етапі стало зрозумілим, що облік служить різним групам, які беруть участь в господарських процесах, і існує єдиний бухгалтерський облік, але з різними видах: податковий облік для держави, фінансовий для власників і управлінський для адміністрації. Проте, бухгалтерський облік залишається одним у всіх своїх обличчях. Його минуле залишається прихованим, залишаючи лише розрізнені фрагменти, які ми повинні з'єднати. Як вже було зазначено, четвертий етап бухгалтерського обліку можна назвати науковим. Хоча це очевидно, є бухгалтери, які стверджують, що бухгалтерія - це просте ремесло, а не наука. Це думки приземлені бухгалтерів, а не проблема обліку. Багато фахівців вважають бухгалтерський облік наукою, оскільки університети мають кафедри з цієї галузі і вчені ради присуджують ступені кандидатів і докторів наук за бухгалтерські праці. Це формальна відповідь, але також є суттєва відповідь.

Існує п'ять трактувань науки, які можна застосувати до бухгалтерського обліку. Згідно з Г.В.Ф. Гегелем і марксистами, наука описує об'єктивні закономірності. Розвиток бухгалтерського обліку протягом багатьох століть демонструє діалектику цього розвитку. О. Конт визначив науку як систематизоване знання, і бухгалтерський облік, заснований на принципах подвійного запису, відповідає цьому критерію. К. Поппер висунув два критерії - верифікацію і фальсифікацію - для визначення наукової теорії. Балансова теорія добре пояснює записи по рахунках джерел власних засобів, а мінова теорія - записи по рахунках розрахунків. Тому бухгалтерський облік можна вважати наукою. Т. Кун вважав, що зміна парадигм є науковою революцією, а розвиток бухгалтерського обліку характеризується зміною парадигм. П. Фейерабенд стверджував, що наука розвивається через зміну поколінь учених, які

заперечують погляди попереднього покоління. Всі ці трактування можна віднести до бухгалтерського обліку, який є наукою [3].

Етимологія слова "бухгалтерія" походить від німецького слова "Buchhalterei", яке складається зі слів "Buch" (книга) і "Halten" (тримати). Таким чином, бухгалтерія означає тримання книги обліку.

Національне рахівництво, яке є частиною бухгалтерського обліку на макрорівні, виникло в результаті потреби у вимірюванні економічного розвитку країни. Воно використовує принцип подвійного запису для числення показників економічного розвитку, таких як валовий національний продукт і національний дохід.

Камеральний облік, який є частиною бухгалтерського обліку на мікрорівні, використовується для фіксації витрат і доходів. Він застосовується в організаціях, де витрати не заробляються, але доходи формуються у вигляді асигнувань, членських внесків тощо.

Основна мета бухгалтерського обліку полягає виявленні фінансового положення підприємства і результату його господарської діяльності - прибутку або збитку. Виконання цих завдань допомагає бухгалтерам розуміти і вирішувати свої задачі, розглядаючи їх як проблеми.

1.2 Інституціональні аспекти розвитку бухгалтерської професії

Не зважаючи на проведені численні дослідження професійної діяльності бухгалтерів, науковцями так і не було сформульовано чіткого і загальноприйнятого визначення терміну "професійний бухгалтер". Також відсутнє чітке розуміння статусу професійного бухгалтера у вітчизняному законодавстві.

У чинному Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996–XIV немає визначення професійного бухгалтера [8]. Однак, у Законі України "Про податок з доходів фізичних осіб" вживається термін "незалежна професійна діяльність", який охоплює різні види професійної діяльності, включаючи бухгалтерську [9].

У проекті концепції національної системи підвищення кваліфікації професійних бухгалтерів в Україні, професійний бухгалтер визначається як особа, яка має вищу спеціальну економічну освіту, практичний досвід роботи на посаді бухгалтера або викладача з обліку та аудиту, а також є членом професійної громадської організації бухгалтерів України" [7].

У проекті Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [24] пропонується визначення професійного бухгалтера, яке описує його як особу, що має підтверджену кваліфікацію для зайняття бухгалтерською діяльністю на території України і є членом громадської організації, яка відповідає вимогам Міжнародної федерації бухгалтерів. Проте ці пропозиції не були затверджені.

Міжнародна федерація бухгалтерів у своєму Кодексі етики професійних бухгалтерів надає визначення [14, с. 18]: професійного бухгалтера, який охоплює особу, що займається професійною бухгалтерською практикою і є членом організації-члена Міжнародної федерації бухгалтерів. Також у міжнародних стандартах освіти наводиться схоже визначення професійного бухгалтера як особи, що є членом організації-члена МФБ [15, с. 15-16].

Поняття професійного бухгалтера розглядається ширше вітчизняною та зарубіжною наукою, які вказують що процес становлення професії бухгалтера складається з чотирьох стадій: виникнення професійних намірів і вступ до професійного навчального закладу, професійне навчання, входження у професію та повна реалізація особистості в самостійній професійній праці.

Проф. В.Б. Івашкевич і Л.І. Кулікова наголошують, що професійний бухгалтер базується на професійних знаннях [10, с. 18].

За словами Л.З. Шнейдмана, високим професіоналом є той бухгалтер, який не лише вміє складати звітність, а й може аналізувати ситуацію і пропонувати оптимальні господарські рішення [29, с. 85].

О.Дж. Сталебрінк та Дж. Ф. Сакко вважають, що професіонал повинен бути чесним і здійснювати безпечну і ефективну роботу [36].

За словами О.В. Лупікової, професіоналізм базується на знаннях і дозволяє розвивати навики на практиці [12].

У своїй думці про професію бухгалтера Я.В. Соколов зазначає, що вона сформувалася випадково і включала осіб з різних галузей, для яких бухгалтерія була лише проведенням часу [3, с. 442].

Запропонуємо власне визначення поняття "професійний бухгалтер". Професійний бухгалтер - особа, яка отримала право надавати професійні послуги клієнтові завдяки наявності сертифікату міжнародного зразка і є членом професійної громадської організації бухгалтерів.

Аналіз нормативних та наукових визначень сутності професії бухгалтера свідчить про те, що дана професія має декілька особливостей, які відрізняють її від інших галузей знань. Згідно з дослідженнями М.Р. Метьюса та М.Х. Перера, до таких особливостей відносяться:

1) професія передбачає дотримання певних правил і стандартів, які стосуються не тільки професійних знань, вмінь і навичок, але й того, як практики забезпечують свою відповідність цим нормам;

2) компетентність повинна поєднуватися з професійною чесністю;

3) діяльність професіонала, що включає взаємодію з людьми, покладає на нього особливі обов'язки;

4) професія не має за мету отримання прибутку. Важливими є рівень обслуговування та якість виконуваної роботи;

5) більшою є професійність праці, тим більшу відповідальність надається працівнику;

6) з соціальної точки зору професія являє собою організовану групу, яка взаємодіє з суспільством, виконує соціально значимі функції за допомогою системи формальних і неформальних відносин, створює свою субкультуру, що сприяє успіху в кар'єрі [13, с. 514-515].

Інші зарубіжні автори [30, 34] наводять також наступні ознаки професії: спеціальні знання, отримані визнаними навчальними центрами; специфічні кваліфікаційні вимоги, що регулюють поетапне навчання професіонала; етичні норми поведінки; врахування суспільних інтересів; наявність органу, що регулює все вищезазначене.

Грінвуд узагальнює результати соціологічних досліджень і виявляє п'ять загальних властивостей, характерних для всіх професій [13, с. 515]. Виходячи з цього, можна охарактеризувати особливості розвитку професії бухгалтера наступним чином.

Теоретичні знання. В даний час навички бухгалтера не є основним критерієм відмінності професіоналів від непрофесіоналів. Професіоналізм в галузі бухгалтерського обліку базується на знаннях, тобто має теоретичну базу, яка дозволяє розвивати навички на практиці [33, с. 46]. Таким чином, досягнення високого професійного рівня бухгалтера передбачає набуття як інтелектуального, так і практичного досвіду, а облікова освіта у вищих навчальних закладах є необхідною для створення бази практичної діяльності бухгалтерів і їх вступу до лав професіоналів.

Авторитет. Теоретична професійна підготовка бухгалтерів надає їм "знання, що відрізняють їх від непрофесіоналів без освіти" [33, с. 47]. Очевидно,

що керівник буде вірити професіоналові, покладаючись на його досвід і думку, зміцнюючи його авторитет і стверджуючи "монополію" його судження.

Рис.1.1. Загальні властивості професії за Грінвудом [13, с. 515].

Авторитет професії бухгалтера потребує підтримки з боку суспільства, яка може бути забезпечена на законодавчому рівні. Наприклад, професійний контроль над центрами підготовки бухгалтерів та право встановлювати умови вступу, іспитів та атестації членів професійного об'єднання. Крім того, бухгалтери мають конфіденційність при роботі з клієнтами та захист від впливу громадської думки. Це свідчить про автономність та саморегуляцію професії.

Оскільки професія бухгалтера надає багато прав і привілеїв, необхідно мати кодекс етичної поведінки, який регулює взаємовідносини між клієнтами, професіоналами та суспільством. Цей кодекс має встановлювати правила поведінки та може навіть передбачати санкції для непокірних. Все це спрямовано на зміцнення професійного іміджу бухгалтера [33, с.51].

Професійна культура також впливає на імідж бухгалтера. У професійній культурі існують соціальні цінності, норми поведінки та символи, які визначають професійне середовище. Кар'єра в цій професії повинна

ґрунтуватися на безкорисливому служінні клієнтам та суспільству, а не на прагненні до особистого збагачення.

Щоб створити належний статус професійного бухгалтера в Україні, необхідно мати якісне інституційне забезпечення бухгалтерського обліку, зокрема професійні інститути. Вони мають впливати на державну політику у сфері регулювання бухгалтерського обліку [35, с.79].

У сучасних умовах розвитку професії бухгалтера важливе значення має інституційний підхід, який досліджує значення різних інституцій та їх взаємодію в процесі прийняття рішень [4].

Даний підхід отримав визнання серед провідних українських дослідників, таких як В.М. Жука [7], Г.Г. Кірейцева [11], О.О. Мороза [17], Т.О. Осташко [21] та іншихі фахівців у галузі інституційної теорії, такі як А. Нестеренка, Р. Капелюшникова, А. Олейника, В. Тамбовцева, А. Шастічко, також внесли вагомий внесок у цю область [18].

Першим, хто розглянув класифікацію та ієрархію існуючого інституційного забезпечення розвитку бухгалтерського обліку в Україні, був В.М. Жук. Він розглянув бухгалтерський облік як професійну діяльність та визначив його інституційне забезпечення. За словами вченого, "формування інституту професійних бухгалтерів є найскладнішою складовою інституціонального забезпечення розвитку бухгалтерського обліку" [7, с. 329].

Ми вважаємо за доцільне адаптувати класифікацію та ієрархію існуючого інституційного забезпечення розвитку бухгалтерського обліку, яку представив В.М. Жука у своїй монографії "Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки" [7, с. 62], для забезпечення розвитку професійної діяльності бухгалтерів в Україні. Ми спробували узагальнити вплив визначених інститутів на формування професійного статусу бухгалтера..

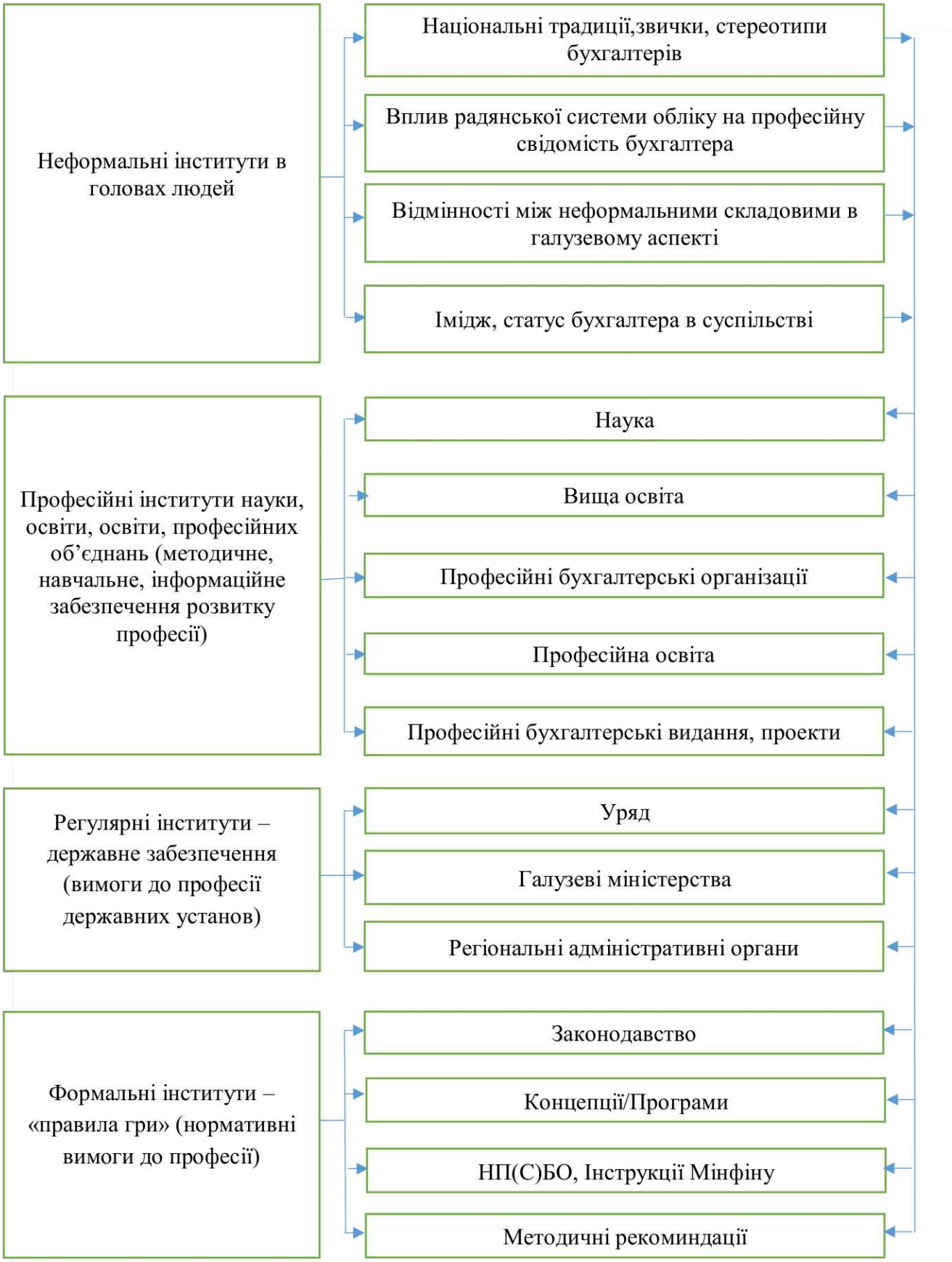

Рис.1.2. Модель інституціонального забезпечення розвитку професії бухгалтера в Україні

Зокрема, ми вважаємо, що чотири групи інститутів мають важливе значення для розвитку професійної діяльності бухгалтерів: формальні інститути - "правила гри" (нормативні вимоги до професії); регуляторні інститути - державне забезпечення (вимоги до професії з боку державних установ); професійні інститути науки, освіти, професійних об’єднань (методичне, навчальне, інформаційне забезпечення розвитку професії); неформальні інститути (тобто те, що є "в головах людей").

У моделі інституціонального забезпечення першими є формальні інститути - "правила гри". В рамках чинного законодавства, вони визначають загальний напрям розвитку професії бухгалтера. У нашому дослідженні це законодавство з бухгалтерського обліку, концепції/програми, П(С)БО, Інструкції та Методичні рекомендації Мінфіну України.

Наступними в моделі є регуляторні інститути - державне забезпечення, які впливають на формування статусу професійного бухгалтера, та професійні інститути науки, освіти, професійних об’єднань, які забезпечують методичну, навчальну та інформаційну підтримку розвитку професії бухгалтера. На цьому етапі розвитку цих інститутів визначається їх структура та функції в інституціональному забезпеченні розвитку професії бухгалтера.

Неформальні інститути "в головах людей", такі як моральні та етичні норми розвитку професії бухгалтера, розвиваються поступово. До них відносяться національні традиції, звички та стереотипи бухгалтерів. Також варто враховувати вплив радянської системи обліку на професійну свідомість бухгалтера, відмінності між неформальними складовими в галузевому аспекті, а також імідж та статус бухгалтера в суспільстві.

Загалом, розвиток професії бухгалтера визначається взаємодією всіх складових моделі інституціонального забезпечення, які перебувають у певному взаємозв’язку та взаємозалежності. Однак особливу увагу слід звернути на неформальні інститути "в головах людей", оскільки саме вони мають вплив на інші складові інституціонального забезпечення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, зростання вимог до бухгалтерів випливає з розвитку інформаційних технологій та зміни вимог сучасного бізнесу. Сьогодні бухгалтер не може обмежуватися тільки традиційними методами обліку, він повинен володіти навичками використання сучасних програмних засобів та електронних систем обліку. Крім того, важливо мати навички аналізу даних, прогнозування та прийняття рішень на основі облікової інформації.

Бухгалтер-викладач має поєднувати свої професійні знання з педагогічними навичками, щоб передати студентам необхідні знання та уміння. Важливо також постійно оновлювати свої знання та вдосконалювати свої навички, оскільки сучасна економіка швидко змінюється і вимагає нових підходів до обліку та аналізу даних.

Таким чином, бухгалтер-викладач повинен мати не тільки фахові знання, але й педагогічні навички, комунікативність та вміння працювати з сучасними інформаційними технологіями. Лише такий фахівець зможе ефективно формувати майбутнє покоління бухгалтерів, які зможуть задовольнити потреби сучасного бізнесу.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ

2.1. Соціально-економічні фактори розвитку бухгалтерської професії

У зв'язку з сучасними соціально-економічними процесами, Україна переходить у фазу інтелектуального суспільства. Основною характеристикою цього суспільства є переважна зайнятість суб'єктів у інформаційному секторі господарства. Якщо кількість суб'єктів ринку, які працюють в інформаційному секторі, починає перевершувати кількість зайнятих у промисловості та сільському господарстві, то таке суспільство називають інформаційним або постіндустріальним. Подібна ситуація виникла після 50-х років XX століття у США, а потім – у Канаді, Австралії та інших розвинених західноєвропейських країнах.

В Україні розвиток постіндустріальних процесів гальмувався кризовим станом економіки у пострадянські часи. Проте процес становлення відкритого суспільства вплинув на економіку України через глобальну інформаційну хвилю.

Інформатизація та інтелектуалізація економічних відносин потребують від суб'єктів ринку нових знань і навичок, а також нового мислення, яке полегшить адаптацію суспільства до умов постіндустріалізації. Інформатизація економічних відносин впливає на спосіб та якість життя всіх суб'єктів ринку, що не тільки трансформує життя суспільства, але й сприяє перебудові взаємин між його членами. Бухгалтерська професія, яка є важливим складником економічного та суспільного життя, також підпадає під цей вплив.

На рисунку 2.1 можете побачити основні функці бухгалтера постіндустріальної екнонміки

Рис.2.1. Функції бухгалтера в умовах постіндустріальної економіки [28].

Дослідження бухгалтерського обліку з позиції практичної діяльності, науки та освіти вимагає уваги до сучасних вимог до бухгалтерської професії, які виникають у зв'язку з переходом до постіндустріального суспільства. Сьогодні бухгалтери вже не просто фіксують події, але стають активними учасниками системи менеджменту підприємства, виконуючи функції аналітика, прогнозиста, контролера тощо. В таких умовах "бухгалтер не тільки є фінансовим порадником, але й бере участь у формуванні управлінської політики, приділяючи значну частину робочого часу прогнозуванню, плануванню, прийняттю рішень, контролю в забезпеченні системи управління необхідною інформацією" [37].

Сучасний бухгалтер-практик повинен не тільки вести облік господарських фактів, здійснювати розрахункові операції та формувати звітність, але й займатися плануванням та прийняттям управлінських рішень, контролем та приверненням уваги менеджерів до порушень, оцінкою та аналізом ефективності діяльності, внутрішнім аудитом та іншими діями. Згідно з Вступом до Міжнародних стандартів освіти, професійні бухгалтери повинні мати комунікативні навички та вміти працювати з інформацією та складати звітність, що вимагає нова економіка. Термін "професійний бухгалтер" використовується для осіб, що займаються бухгалтерським обліком, аудитом, фінансами та оподаткуванням, і мають відповідну кваліфікацію. [38].

Зміна ролі бухгалтера у сучасному суспільстві призвела до розширення його функцій відповідно до вимог постіндустріальної економіки. Зокрема, Л.В. Чижевська визначає основні функції бухгалтера в сучасному суспільстві. За її прогнозами, фахові послуги бухгалтера-практика будуть включати творчо-інтелектуальну сферу, оскільки вони змінюють свою рахівничу роль на роль професійних консультантів у господарюванні [28].

Оскільки інформаційні технології дозволяють автоматизувати багато облікових робіт, функціональні обов'язки бухгалтера розширюються на інші бізнес-процеси підприємства. Тому до обов'язкових професійних вимог бухгалтера відносять знання бухгалтерського обліку, податкового законодавства та роботу з програмними продуктами. Роботодавці також звертають увагу на вміння бухгалтера займатися кадровим обліком, проводити аналітичні дослідження та виконувати контрольні функції. Залежно від специфіки бізнесу, до додаткових професійних вимог можуть входити знання міжнародних стандартів обліку та звітності, митного законодавства, знання іноземних мов та інше. Досвід практичної діяльності у бухгалтерії може бути використаний для подальшої реалізації цього фахівця у науковій сфері. Недостатнє вдосконалення бухгалтерського обліку відповідає вимогам сучасної економіки, тому необхідно розвивати та вдосконалювати облікову науку. Сучасна система обліку повинна

не лише забезпечувати інформацію для фінансової звітності, але й впливати на стратегічні цілі підприємства. Тому потреба в оцінці та аналізі результатів діяльності підприємства та інформуванні працівників та інших зацікавлених осіб про стратегічні цілі розвитку стає все більш актуальною. Соціально-економічні зміни покладають високі вимоги до наукових досліджень у бухгалтерському обліку, оскільки теоретична база не відповідає сучасним вимогам і викликає ентропію у практичному обліку. Фінансовий облік не забезпечує повну інформаційну потребу управління, тому необхідно розвивати бухгалтерську науку для вирішення сучасних викликів [41].

М.С. Пушкар зазначає, що наукове співтовариство має за мету надати бізнесу якісний продукт у вигляді наукових концепцій, моделей обліку, проектів генерування інформації та методик оброблення даних. Без цього облік як наука не має майбутнього і стає складовою частиною статистики або економіки. Ця наукова діяльність передбачає потребу в розумінні сучасного значення бухгалтерського обліку у світовій економіці, прогнозуванні майбутніх явищ і їх впливу на облікову теорію і практику [39].

Досвід практичної та наукової діяльності дозволяє проводити викладацьку роботу з формування фахівців у цій галузі. Постіндустріальні процеси також впливають на освітній процес, тому викладачам потрібно працювати над своїми компетенціями і збалансовувати інтереси студентів. Це вимагає побудови сучасної еволюційної парадигми системної ідеології набуття студентами теоретичних знань і практичних умінь з бухгалтерського обліку. Ця ідеологія можлива, якщо викладачі поєднують педагогічну та наукову діяльність [40].

Л.В. Чижевська наводить основні вимоги до бухгалтера-викладача, такі як володіння спеціальними знаннями, методикою викладання, сучасними інформаційними технологіями, самоосвітою, комунікативною компетентністю та педагогічною вимогливістю [28].

Війна в Україні дала значний вплив на роботу бухгалтерів і бухгалтерську систему в країні. Ось деякі зміни, які сталися під час конфлікту:

Рис.2.2. Основні зміни в роботі бухгалтерів і в бухгалтерській системі під час війни в Україні.

1. Зміна законодавства: внаслідок війни, уряд вніс зміни до бухгалтерського законодавства для врахування особливостей, що виникають під час воєнного стану. Це зміни у звітності, податковому регулюванні та інших аспектах бухгалтерської діяльності.

2. Фінансова нестабільність: війна призвела до економічної нестабільності, що впливає на фінансовий стан підприємств. Бухгалтери повинні бути готовими працювати зі зміненими фінансовими умовами і надавати точну інформацію про фінансовий стан організацій.

3. Збільшення обсягу роботи: війна в деяких випадках призводить до збільшення обсягу роботи для бухгалтерів, особливо для тих, які працюють у секторах, пов'язаних з військовими операціями або гуманітарною допомогою. Вони повинні бути готові вести облік великої кількості транзакцій і забезпечувати точну інформацію про витрати та прибутки.

4. Зміни у системах контролю: в умовах війни також в деяких випадках змінилися системи контролю і аудиту. Бухгалтери повинні пристосовуватися до нових процедур і нормативних актів, що стосуються контролю за фінансовою діяльністю.

5. Ризики для безпеки даних: війна може збільшити ризик втрати або пошкодження фінансової інформації підприємств. Бухгалтери повинні забезпечити безпеку даних і резервне копіювання, щоб запобігти втраті важливої інформації.

6. Зміни у податковому обліку: з настанням війни в країні відбулися значні зміни оподаткування які мають значний вплив на вимоги до бухгалтера. Основні зміни в оподаткуванні включають збільшення податкових ставок, введення нових податків або зміни у правилах оподаткування.

Ці зміни створюють додаткову роботу для бухгалтера, оскільки вони повинні аналізувати нові правила оподаткування, розраховувати нові податки та забезпечувати точну звітність про оподаткування підприємств. Бухгалтерам також потрібно розвивати додаткові навички та знання для виконання цих завдань.

Крім того, зміна оподаткування зачасту впливає на фінансовий стан підприємств і вимагати бухгалтера забезпечити точну інформацію про фінансовий стан та податкові зобов'язання організацій.

7. Вплив релокації бізнесу: релокація бізнесу може призвести до зміни умов праці для бухгалтерів, таких як зміна місця роботи, зміна робочого графіку та збільшення обсягу роботи.

Крім того, релокація може призвести до зміни правової та фінансової системи, що може вимагати від бухгалтерів додаткових знань та навичок. Наприклад, якщо компанія переїжджає до іншої країни, бухгалтерам може знадобитися знання міжнародних бухгалтерських стандартів та податкового законодавства нової країни.

Також, релокація може призвести до нестабільності в роботі бухгалтера через зміну умов праці та незнання нових правил та процедур. Бухгалтери можуть зіткнутися з проблемами, такими як затримки в звітності та складнощі у взаємодії з іншими департаментами компанії.

Отже, бухгалтер має бути мобільний, оскільки це надзвичайно корисним під час війни в Україні. Він може працювати з великою кількістю підприємств, які можуть бути розташовані в різних місцях країни. Мобільний бухгалтер може швидко реагувати на зміни в оподаткуванні та надавати необхідну підтримку підприємствам, щоб вони могли ефективно виконувати свої податкові зобов'язання.

Мобільний бухгалтер може бути адаптивний під час війни в Україні, забезпечуючи швидку реакцію на зміни в оподаткуванні, гнучкість та мобільність, а також конфіденційність та безпеку даних підприємств.

В цілому, війна в Україні суттєво вплинула на роботу бухгалтерів, змусивши їх пристосовуватися до нових умов і змінювати свою практику для забезпечення ефективної фінансової діяльності підприємств.

Отже, хоча володіння фаховими навичками, самоосвіта та знання законодавства залишаються обов'язковими вимогами до бухгалтера, інформатизація суспільства додає нові вимоги, такі як підтримка професійного рівня знань, комунікативна компетентність та володіння інформаційними технологіями, які стають необхідними для всіх фахівців з обліку.

2.2. Зміни в ролі та функціях бухгалтерів

Професія бухгалтера має великий спадок не тільки через її старовинність, але і через те, що запис і співвідношення вперше знайшли втілення в обліку.

Розвинута і організована бухгалтерська справа є невід'ємною частиною економіки. І внутрішні, і зовнішні бухгалтери грають важливу роль у наданні правильної інформації для прийняття рішень щодо постачання, найму кадрів і використання ресурсів, що визначає ефективність ринкової економіки.

Бухгалтерський облік може уповільнити розвиток економіки. Тому у всіх європейських країнах висловлюється думка про те, що країнам з перехідною економікою потрібно швидко забезпечити наявність бухгалтерів, які можуть обслуговувати ринкову економіку і приймати рішення на основі глибокого розуміння економічних принципів.

З підвищенням значення бухгалтера в ринковій економіці стає важливим його навчання. У більшості країн світу знання бухгалтерського обліку є необхідною частиною кваліфікації кожного економіста. В постіндустріальну епоху велике значення має соціальний фактор. Виробниче підприємство розглядається як елемент суспільства, що впливає на зовнішнє середовище. Система управління розподіляється по рівнях (мікро- та макро-), і кожна має свої завдання та потребує різної професійної підготовки [7].

У зв'язку з цим стає актуальним питання розробки теоретичних аспектів бухгалтерського обліку, які сприятимуть задоволенню потреб соціально орієнтованого суспільства. Тому високорозвинені країни вже сформували систему працівників з бухгалтерського обліку, які вирішують проблеми, що виникають через складність та обсяг облікової інформації. Сьогодні такі працівники повинні, разом з керівництвом економікою підприємства, забезпечувати ефективну роботу облікової служби та контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку з урахуванням потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Практична робота часто призводить до спеціалізації бухгалтера, що обмежує його професійний розвиток.

Під час існування адміністративно-командної системи управління, заснованої на типових принципах, головною характеристикою працівників сфери управління була дотримання інструкцій. Тільки з досвідом часу бухгалтери почали розширювати рамки інструкцій для досягнення кращих результатів.

Традиційна система обліку не надавала інформації про втрати, пов'язані з низькою якістю продукції, тому проблеми здавалося, що не існує. Також традиційна система управління не враховувала стратегічні рішення, засновані на аналізі економічного потенціалу підприємств.

З появою господарської самостійності підприємств значення бухгалтерської служби та облікової інформації значно зросло. Нова система повинна спрямовувати управлінців на правильний шлях, не допускаючи помилок, таких як вкладання коштів в обладнання замість програмного забезпечення або підготовки кадрів. Вартість техніки може розподілятися рівномірно протягом кількох років, але інвестиції в людський капітал миттєво знижують поточний рівень рентабельності виробництва. Тому управлінці надалі будуть віддавати перевагу старому обладнанню, що призведе до зниження прибутковості.

Сьогодні головною характеристикою бухгалтера є забезпечення надійності бухгалтерського обліку, що вимагає вміння використовувати різні методи обліку. Бухгалтер повинен швидко адаптуватися до змін в економічному житті країни.

Крім того, сучасний бухгалтер не просто економіст, але і юрист, як мінімум юрисконсульт. Все, що він робить, регламентується нормативними документами, які утворюють бухгалтерське право.

Перехід до ринку значно змінив характер роботи бухгалтера. Тепер поняття, такі як збитки, прибуток, рентабельність, стали конкретними та відчутними для кожного бухгалтера. Робота бухгалтера отримала нові якості.

Варіативність в обліку дозволяє бухгалтеру творчо підходити до своєї роботи та об'єктивно відображати господарські ситуації на рахунках. Це розширило можливості, але одночасно збільшило відповідальність бухгалтера за облікові процедури.

Раніше бухгалтера вважали лише ведучим обліку і рахунків. Але в сучасний час, коли інформаційне забезпечення є ключовим фактором успішної господарської діяльності, функції бухгалтера зазнали змін.

На сьогоднішній день бухгалтери виконують складніші функції, кількість яких значно зросла. Це вимагає не тільки бездоганного знання обліку, але і навичок, що виникли в результаті швидкого науково-технічного прогресу. Сучасний бухгалтер повинен мати знання виробництва, трудового та цивільного права, діловодства, комп'ютерної техніки та іноземних мов.

Сучасний бухгалтер займається не тільки веденням рахунків, але й плануванням, контролем, оцінкою та аудитом, веде облік фінансових операцій, складає звіти про прибутки та збитки, контролює рух грошових коштів, проводить аналіз ефективності використання ресурсів, розраховує податкові зобов'язання і виконує інші фінансово-економічні завдання.. Він повинен задовольнити потреби всіх, хто використовує облікову інформацію, незалежно від того, чи є вони зовнішніми, чи внутрішніми споживачами.

Сьогодні бухгалтерська професія має різні спеціалізації. Протягом багатьох років бухгалтер переслідував мету забезпечення збереження власності. Бухгалтер вважався державним контролером.

В таблиці 2.1 представлені основні види бухгалтерських спеціалізацій і їх основні характеристики

Таблиця 2.1

Види бухгалтерських спеціалізацій і їх основні характеристики

Бухгалтерська спеціалізації	Характеристики спеціалізації
Бухгалтер-друкарка	Виконують рутинну, суто механічну роботу, яка включає у себе введення вхідної інформації в систему обліку та проведення первинного контролю за документами.
Бухгалтер-адміністратор	Завданням є управління колективом бухгалтерії.
Бухгалтер-юрист	Мистецтво бухгалтера юридичної направленості полягає у забезпеченні найвигіднішої інтерпретації економічної діяльності суб'єкта обліку, а також юридично грамотному оформленні цієї діяльності в бухгалтерському обліку.
Бухгалтер-програміст	Спеціалізація бухгалтера-програміста виникла у зв’язку з появою та розвитком комп’ютерного обліку.
Методолог	Спеціалісти, які на основі поставлених завдань формують правила функціонування інформаційних систем обліку
Облікові аналітики	Мистецтво облікового аналітика полягає в умінні правильно вибирати інформацію, на основі якої складаються рекомендації та прогнози, які потім доводяться до відома менеджера. У свою чергу, мистецтво менеджера полягає в здатності приймати правильні управлінські рішення в таких ситуаціях.

Ринкова економіка, відмінно від планової, змінила роль головного бухгалтера. Вона не зробила його простим найманим працівником, але позбавила його колишнього "ореола" державного контролера. Зазвичай головний бухгалтер несе юридичну і моральну відповідальність за законність та ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів підприємства та господарських операцій. Він також виконує правило другого підпису, яке забезпечує контрольні функції бухгалтерії [3].

Проте, справжній престиж професії визначається не формальними правами, а суспільними потребами. В умовах ринкових відносин, що базуються на економічних методах управління, зростають вимоги до інформаційного забезпечення і управлінських аспектів обліку. Сучасний бухгалтер повинен

володіти не тільки новими методами роботи, але й новими уявленнями про систему управління, в межах якої вони застосовуються.

На сьогоднішній день, змінюються пріоритети в бухгалтерській сфері: збереження власності стає менш важливим, а оцінка стає основною ціллю. Роль бухгалтера також зазнає змін - він вже не просто охоронець чужого майна, а повноцінний економіст, який керує фінансовими потоками.

Бухгалтерська професія переживає значні трансформації, що стосуються:

- цілей бухгалтерського обліку, заради яких ведеться він ведеться;
- орматівних документів, якими керується бухгалтер;
- взаємовідносин з міжнародним співтовариством;
- підготовки кадрів для бухгалтерської роботи;
- ролі громадських організацій у розвитку бухгалтерської професії.

В останній час попит на бухгалтерські послуги різко зросла, але змінилися вимоги до їх якості.

Ринок бухгалтерських послуг має ті ж проблеми, що й ринок господарства в цілому. У багатьох країнах цей ринок є незрозвиненим та нестабільним. Попит і пропозиція не розподіляються рівномірно. Фірмам складно знайти кваліфікованих працівників, а бухгалтерам складно знайти фірму, яка задовольнила б їхні потреби.

Але зміна статусу бухгалтера дає йому нову можливість. Ринок бухгалтерських послуг формується двома шляхами: аудиторські фірми надають консультативну допомогу з обліку, а також є проблема залучення кваліфікованих бухгалтерів.

Ведення бізнесу вимагає якісної інформації, яка відповідає потребам користувачів. Бухгалтер повинен забезпечити якісну, достовірну і повну інформацію про діяльність підприємства. Неточності та помилки можуть завдати збитків і призвести до банкрутства. Залежність від якості бухгалтерської інформації визначає роль бухгалтера в розвитку бізнесу.

Рівень розвитку бухгалтерської справи різний у різних країнах. У країнах Східної Європи є достатня кількість кваліфікованих бухгалтерів, але їхня кваліфікація пов'язана з плановою економікою. Роль бухгалтерів полягала в обслуговуванні системи планування.

При аналізі складових іміджу бухгалтера, варто зазначити, що на особистому рівні його імідж формується не лише завдяки навчанню та самовдосконаленню, вивченню історичних коренів облікової професії, дотриманню бухгалтерської етики, ознайомленню з новими тенденціями в бухгалтерському обліку через спеціальні видання, але й завдяки спілкуванню з колегами, керівниками, власниками підприємств, аудиторами, представниками банків та податкових структур [3].

У минулому вміння звітувати мало велике значення, але зараз це втрачає свою актуальність і поступово замінюється такими якостями, як компетентність, повага до колег, партнерів та підлеглих, а також самоповага. При формуванні свого стилю поведінки слід керуватися нормами, прийнятими в діловому середовищі:

- високопрофесійне ставлення до справи;
- вміння піднятися вище окремих проблем та оцінити обстановку в цілому;
- пунктуальність та старанність у виконанні своїх обов’язків з метою створення іміджу ділової людини, на слово якої можна покластися;
- тактовність, коректність та доброзичливість в спілкуванні з клієнтами, партнерами, колегами та підлеглими;
- вміння вислухати співрозмовника та уникнути негативних зауважень працівнику в присутності інших службовців;
- відмова від прагнення завжди бути правим, уміння цінити ідеї інших людей;
- усвідомлення необхідності відокремлювати бажання відстояти свою думку від почуття власної гідності;

- оптимізм, вміння знаходити спільну мову з колективом;
- надання моральної та практичної підтримки оточуючим працівникам;
- вміння дотримуватися гарного смаку та ділового стилю в одязі.

Зовнішній вигляд є серйозною річю. Окрім складових іміджу бухгалтера, які залежать від професійної діяльності, важливою частиною уяви про бухгалтера є його зовнішній вигляд. Це особиста справа кожного, але бухгалтер повинен усвідомити, що він представляє професійне співтовариство і повинен уособлювати категорію "бухгалтер" в очах оточуючих.

Бухгалтер повинен пам'ятати, що стиль одягу та його кольорова гама можуть впливати на ефективність ділових зв'язків. Одяг повинен сприяти авторитету бухгалтера, а його стиль повинен бути бездоганним. Жінцям-бухгалтерам не рекомендується носити міні-спідниці, сукні без рукавів або надмірну кількість прикрас.

Стиль одягу чоловіків-бухгалтерів також повинен відповідати діловому смаку. Не рекомендується носити вузькі краватки з костюмами з широкими лацканами або надмірні аксесуари. На ділову зустріч не слід одягати джинси та светри.

Бухгалтерська професія є професією чесних людей. Основоположник бухгалтерської науки Лука Пачолі вніс значний внесок у формування такого іміджу. Його вчення про рахунки і записи проникнуте чистотою і бездоганною чесністю.

Лібералізація обліку суттєво вплинула на зміну іміджу бухгалтера. Сьогодні облік став менш жорстко регламентованим, що дає бухгалтерам більше можливостей для розвитку. Проте, зростає відповідальність бухгалтера за правильне визначення витрат, оподаткування та інші облікові процедури.

Власники бізнесу очікують від бухгалтера точних і оперативних даних про стан справ і перспективи розвитку. Вони прагнуть мати в своїй команді кваліфікованих спеціалістів, які зможуть грамотно вести облік і вирішувати

податкові питання, а також забезпечувати управлінський аналіз і стратегію діяльності компанії.

В умовах змінного законодавства і конкурентного середовища бухгалтер повинен надавати точну і повну інформацію.

Надання неправильної або несвоєчасної інформації може призвести до фінансових збитків і навіть банкрутства компанії. Висока залежність управлінських і фінансових рішень від якості бухгалтерської інформації визначає її корисність і цінність для підприємства. Складовими професіоналізму є освіта, стаж роботи, знання і навички, аналітичні якості та здатність до засвоєння нових знань.

Сучасний бухгалтер - це освічена та компетентна людина з вимогами суспільства. Він комунікабельний та здатний до продуктивного ділового спілкування, розуміє питання, які для багатьох недоступні. Вимоги до бухгалтера досить високі, оскільки це справа високоінтелектуальних людей.

Бухгалтерська етика пов'язана з різноманітними інтересами учасників господарської діяльності. Бухгалтер повинен задовольняти запити всіх учасників, підбирати інформацію, тлумачити її та надавати для прийняття управлінських рішень. Сучасні етичні норми вимагають від бухгалтера бути не просто обробником інформації, але й аналітиком, який постійно шукає резерви підвищення ефективності підприємства.

Бухгалтерський облік може бути зловживаний і використовуватися для шахрайства та фальсифікацій. В кодексі професійної етики бухгалтерів відображені традиції професії, які складалися протягом століть. Аналітичний образ є найважливішою складовою бухгалтерського іміджу, який задовольняє інформаційні потреби керівництва та постійно шукає ресурси підвищення ефективності підприємства.

Сьогодні імідж бухгалтера також пов'язаний з активною участю в управлінському процесі, що вимагає дисципліни та відданості фірмі.

2.3. Діджиталізація в бухгалтерській професії як основна тенденція XXI століття

Після проведення критичного аналізу досліджень щодо впливу цифрових технологій на рівень зайнятості, перспектив застосування цифрових технологій у бухгалтерському обліку, аудиті та звітності, а також майбутнього профілю зайнятості, включаючи професію "бухгалтер" в умовах цифрової адженди, ми приходимо до таких висновків.

По-перше, серед дослідників немає єдиного погляду на вплив цифрових технологій на рівень зайнятості. Деякі фахівці вважають, що майбутня автоматизація призведе до значних змін у структурі зайнятості. Наприклад, ОЕСР оцінює, що 25% робочих місць у країнах-членах організації можуть бути суттєво змінені через автоматизацію 50-70% відповідних виробничих операцій. Внаслідок змін на ринку праці з 2015 по 2020 рік може бути втрачено понад 5,1 млн робочих місць. Інші дослідники вважають, що автоматизація не вплине на якість зайнятості, але призведе до зміни типів та кількості завдань у багатьох професіях. Наприклад, дослідження BCG показало, що в 9 європейських країнах, які є лідерами у цифровізації, кількість нових робочих місць перевищить кількість скорочених на 1,6-2,3 млн. Дослідження Глобального інституту McKinsey показало, що автоматизація може витіснити в середньому 15% робочих місць до 2036 року і до 60% роботи, вираженої в людино-годинах, а до 2066 року ця частка може досягти до 99%.

По-друге, дослідження, проведені McKinsey, Оксфордським університетом, Boston Consulting Group, PwC [8; 9], показують, що протягом 20 років можливо автоматизувати від 86% до 97,5% роботи бухгалтерів і аудиторів. Це може призвести до скорочення спеціалістів, які не мають навичок і бажання використовувати нові цифрові технології. Згідно з дослідженнями McKinsey, у сфері професійних послуг можуть зникнути до 6 млн робочих місць бухгалтерів і фінансистів, але це стосуватиметься переважно низькокваліфікованих

працівників. Тому професійні організації, консалтингові фірми і науковці по всьому світу серйозно ставляться до питання майбутнього бухгалтерського обліку. Наприклад, PwC виявила, що володіння ІКТ є важливою навичкою для внутрішнього аудитора. Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC) вказує, що бухгалтери будуть використовувати все більш складні технології для поліпшення своєї роботи. Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) провела дослідження, де було визначено зміни у професії бухгалтера до 2025 року. IMA & ACCA дослідили вплив великих даних на бухгалтерську професію.

По-третє, прогноз аналітичної компанії «Forrester Research» показує, що застосування «хмарних» технологій в бухгалтерському обліку є перспективним. За даними прогнозу, до 2020 року обсяг світового ринку «хмарних» технологій перевищить 240 млрд доларів. «Хмарні» технології надають широкий спектр послуг і вирішують багато практичних завдань. Найбільш популярними сервісами «хмарних» технологій є IaaS (інфраструктура як послуга), PaaS (платформа як послуга) і SaaS (програмне забезпечення як послуга). Розподіл ринку «хмарних» послуг можна побачити на рисунку 1.

В Україні бухгалтери вже давно використовують "хмарні" сервіси для своєї роботи. Це включає клієнт-банки, електронну пошту, програми для бухгалтерської звітності та бухгалтерські програми, які можна використовувати через Інтернет. Суттю технології "хмарних" обчислень є передача витратних бізнес-процесів інформаційних технологій в аутсорсинг. Це означає, що компанії можуть передати функціонування CRM-систем, систем автоматизації бухгалтерського обліку, засобів групової роботи та інші процеси на зовнішніх провайдерів. Такий підхід особливо популярний серед малих та середніх бізнесів, які не можуть собі дозволити власний дата-центр, ліцензійне програмне забезпечення та висококваліфікований персонал, але потребують ефективних інформаційних технологій. Український малий і середній бізнес є одним з лідерів у використанні "хмарних" сервісів, з 85% представників використовують такі

послуги, що є вищим показником, ніж у середньому в країнах ЄС, де цей показник становить 53%.

Найбільш поширеним використанням "хмарних" сервісів серед малих та середніх підприємств України є розміщення корпоративної пошти, обмін документами і зберігання даних. Використання інфраструктури IaaS та платформи PaaS менш цікаве для цих підприємств. Згідно з дослідженнями компанії Spiceworks, до 2020 року очікується значне зростання використання "хмарного" резервного копіювання і відновлення, з 35% клієнтів, які вже користуються цим сервісом, і 23% готових до його підключення найближчим часом. Автоматизація бухгалтерського обліку є необхідною для багатьох підприємств і полегшує управління діяльністю, а також виконання законодавчих вимог щодо електронної звітності. За дослідженнями LiveBusiness, найпопулярнішими бухгалтерськими програмами серед підприємств є iFin (для бюджетних установ), Таксер (для ФОП) і GrossBee (для торговельних та виробничих підприємств різного масштабу). На світовому ринку найпопулярнішими є QuickBooks (55%), Xero (2%) і Wave (2%).

По-четверте, аналіз зміни попиту і пропозиції на професію "бухгалтер" в країнах, які пройшли цифрове перетворення, показує, що ця спеціальність постійно розвивається і залишається актуальною. Дослідження, проведені Інститутом McKinsey і Бюро статистики США, показали стійкий попит на висококваліфікованих бухгалтерів в Сполучених Штатах Америки. Також в Естонії спостерігається стабільне положення попиту і пропозиції на професію "бухгалтер". Україна також має попит на бухгалтерів, заробітна плата для яких може варіюватися в залежності від кваліфікації. Роботодавці в Україні надають перевагу кандидатам з дипломами DipIFR, ACCA і CIMA, а також IT-компетентностям.

В умовах автоматизації бізнес-процесів, бухгалтерський облік перетворюється на краще, а бухгалтери стають глибокими аналітиками, які створюють обліково-аналітичне програмне забезпечення для прийняття

управлінських рішень, виступають як фінансові аналітики й аудитори. Зростаюча тенденція до цифровизації бізнесу призводить до збільшення попиту на фахівців, які володіють навичками роботи в цифровому форматі. Проте, цінними залишатимуться фахівці з емоціями й особистим професійним ставленням до своєї роботи, мають професійний судження, гнучке мислення та зосередженість на інформаційних потребах зацікавлених сторін. Тому, в умовах розвитку технологій, інформатизації й цифрової економіки, необхідно оновити програми підготовки фахівців у галузі обліковості й фінансів, враховуючи вимоги сучасності, розвивати підвищення професійного рівня і перепідготовку кадрів, які зможуть не лише формувати бухгалтерську (фінансову) звітність, але й аналізувати, а також забезпечувати інформаційну базу для управлінських рішень.

Сучасні бухгалтери надають різноманітні послуги, пов'язані з фінансовою звітністю, оподаткуванням, аудитом, оцінкою платоспроможності, інформаційними системами обліку, складанням бюджетів, управлінням витратами, плануванням і прийняттям рішень компаніями та фізичними особами. Вони також надають поради щодо дотримання відповідних вимог та ефективного забезпечення поточного та стратегічного управління. Згідно з Майклом Бардіком, ера бухгалтерського обліку "старої школи" завершується, а новий, сучасний і футуристичний облік виникне з попелу архаїчної галузі, що призведе до зниження витрат та підвищення прозорості бізнесу в кожному секторі економіки. Дослідження та звіти авторитетних міжнародних організацій можуть допомогти визначити сучасні напрямки розвитку бухгалтерського обліку [52].

Опитування, проведене Привілейованим інститутом управлінських бухгалтерів у співпраці з Британським Університетом Бет, показало, що фахівці з бухгалтерського обліку в усьому світі беруть на себе стратегічну роль для управління компанією. Вони вважають таку спрямованість професійної

діяльності необхідною як для особистого просування по службі, так і для отримання ефективного результату роботи компанії [25].

Результати опитування дозволяють зробити висновки про те, як фахівці у сфері бухгалтерського обліку розподіляють свій час між різними функціональними обов'язками. (рис.2.3)

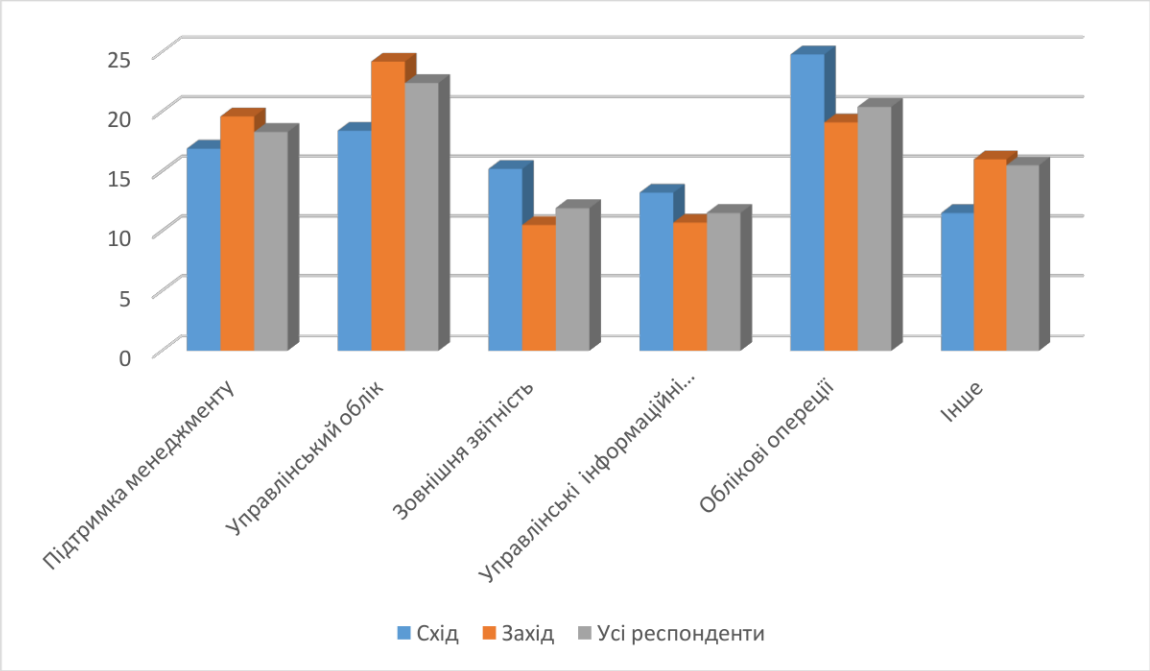

Рис.2.3. Розподіл часу фахівців у сфері обліку між різними функціональними обов'язками

За результатами дослідження, практика управлінського обліку та бухгалтерського обліку займають значну частину робочого часу фахівців. Управлінський облік складає 22,4% часу, а бухгалтерський облік - 20,4%. Підтримка менеджменту компанії займає 18,3% часу бухгалтера [25].

Дослідження проводилося з метою виявлення відмінностей у розподілі ролей фахівців у бухгалтерському обліку між Сходом та Заходом. Західний регіон охоплює англосаксонські ринки, такі як Австралія, Нова Зеландія, Північна Америка та Великобританія, а також частину континентальної Європи. Східний регіон охоплює Азію. За результатами дослідження видно, що в Східному регіоні бухгалтери витрачають найбільше часу на бухгалтерські операції (24,8%), тоді як на Заході баланс зміщений до управлінського обліку (24,2%). Час, витрачений на підтримку менеджменту, подібний у обох групах

(16,9% і 19,6%). Загалом, дослідження показує, що роль фахівців у сфері обліку поступово перетворюється на діяльність, спрямовану на підтримку менеджменту та стратегічний розвиток компаній [25].

Згідно з дослідженням Центру економіки та бізнес-досліджень IFAC, бухгалтери виконують важливу роль у зміцненні компаній та покращенні економіки суспільства. Дослідження показує, що частка бухгалтерів у загальній кількості зайнятого населення країн світу має пряму залежність від збільшення ВВП та покращення рівня людського розвитку [55] (рис. 2).

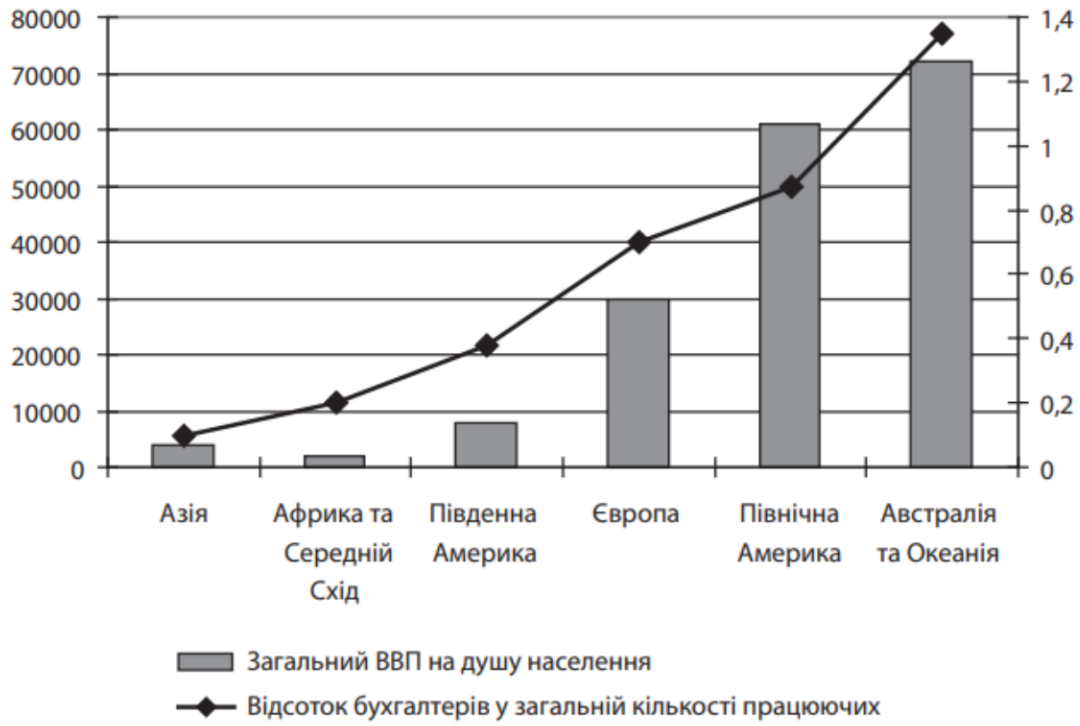

Рис.2.4. ВВП на душу населення і частка бухгалтерів у загальній кількості зайнятого населення

Таким чином, існує сильний зв'язок між економічним розвитком, виміряним у ВВП на душу населення, та часткою бухгалтерів серед загальної кількості зайнятого населення. Цей зв'язок найсильніший у країнах, що розвиваються, і менш сильний у найменш економічно розвинених країнах. Згідно з Міжнародною федерацією бухгалтерів, професійні бухгалтери сприяють економічному зростанню на мікроекономічному рівні, підтримуючи прозорість та ефективність діяльності компаній, а на макроекономічному рівні вони мають

вирішальне значення для створення та підтримки інвестиційного клімату, необхідного для підвищення продуктивності та економічного розвитку. З ростом економіки країни, бухгалтери можуть перейти до діяльності з вищою доданою вартістю завдяки кращій освіті та сильнішим інституціям, що збільшує поширеність сфери професійних послуг.

Фахівці з бухгалтерського обліку річно додають 575 млрд доларів США у світову економіку, при цьому професійні організації Міжнародної федерації бухгалтерів приносять 248 млрд доларів США. За дослідженням, ця валова додана вартість може бути порівняна з часткою, яку вносять у світову економіку окремі невеликі держави. Найбільший економічний внесок роблять бухгалтери в економіку європейських і північноамериканських країн, тоді як інші регіони мають тенденцію до поступового зростання вагомості цієї професії. Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму, у майбутньому будуть неактуальними робочі місця середньокваліфікованих «білих комірців», зокрема працівники бухгалтерії, через розвиток нових технологій та автоматизацію процесів.

Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму, майбутня бухгалтерська професія буде впливатися такими основними тенденціями:

- автоматизація займатиме головне місце у стратегії розвитку компаній;

- великий акцент буде зроблено на професійний розвиток, заснований на новітніх технологіях та м'яких навичках (soft skills);

- перехід до гіг-економіки (gig economy) вимагатиме великої гнучкості на робочому місці;

- бухгалтерським компаніям потрібно буде шукати працівників на види діяльності, які раніше не були типовими [26].

Згідно з глобальним опитуванням Міжнародної федерації бухгалтерів за 2018 рік, підприємці, що працюють у секторі малого та середнього бізнесу (МСБ), активно використовують сучасні технології в обліку для поліпшення обслуговування клієнтів та залучення та утримання найкращих фахівців.

Дослідження охопило 6258 респондентів з представників МСБ з 150 країн світу, щодо ефективності їхньої діяльності у 2018 році та факторів та загроз ринку, які найбільш ймовірно вплинуть на них у майбутньому [53].

Опитування виявило ключові тенденції та виклики, з якими стикаються фахівці з бухгалтерського обліку, які відображені у відповідях респондентів:

- 38% вважають розвиток новітніх технологій найважливішим викликом;

- 28% готові інвестувати більше 10% свого доходу у розвиток технологій протягом наступного року;

- 23% нахиляються до наймання інших фахівців замість бухгалтерів, таких як IT-спеціалісти та фахівці з обробки даних;

- 54% мали проблеми з пошуком працівників «нового покоління» з необхідними навичками та вміннями [53].

Отже, незважаючи на готовність підприємців у МСБ витрачати кошти на новітні технології, фахівці з обліку не досить готові до технологічних змін. 54% учасників опитування Міжнародної федерації бухгалтерів стверджують, що вони мають проблеми з приваблення та утриманням кваліфікованого персоналу, особливо з фахівцями нового покоління. Головними причинами, на які вказують підприємці, є відсутність кандидатів з необхідним поєднанням навичок (66% респондентів), конкуренція з великими консалтинговими компаніями (57%) та можливості для переходу фахівців в інші сфери діяльності (44%) [53].

Зарубіжні та вітчизняні науковці, дослідники, практики та фахівці з провідних професійних організацій підкреслюють, що у 21 столітті бухгалтерський облік зазнає змін під впливом глобалізації, нових технологій, цифрової економіки, змін у регулюванні та стандартах обліку та звітності. Ці тенденції створюють нові виклики для бухгалтерів-практиків, але водночас надають можливості для професійного розвитку фахівців, які можуть адаптуватися до них, змінюючи свої навички та вміння.

Оцифрування, або діджиталізація, бухгалтерського обліку, застосування штучного інтелекту та пов’язаних з Інтернетом змін означають, що традиційні

навички ведення бухгалтерського обліку, обробки інформації, групування даних, підготовки звітності, виконання рутинних операцій поступово втрачають свою актуальність для людей. Замість цього, сучасним бухгалтерам потрібно володіти навичками формування необхідних даних для прийняття ефективних управлінських рішень. Це означає перетворення системи бухгалтерського обліку з фіксуючої фактичні дані в систему, яка створює інформаційну базу для оперативного управління процесами. [50, с. 271-272].

Згідно з П. Ніксоном, головним завданням бухгалтерів є формування та узагальнення даних для прийняття ефективних управлінських рішень, керівництво командою фахівців, коригування діяльності на основі судження, представлення даних та фінансової звітності, вирішення стратегічних та поточних конфліктів [56].

Отже, в даному випадку йдеться про "soft skills", або м'які навички, які включають соціальні навички і дозволяють бути успішним у будь-якій сфері діяльності. Визначення м'яких навичок складне, оскільки воно залежить від професії, контексту і країни. Згідно з дослідженням Р. Вільєрса, існують п'ять основних категорій м'яких навичок: комунікаційні навички, навички розв'язання проблем і критичного мислення, лідерські навички та робота в команді, етичні цінності та самоменеджмент [19, с. 3-4].

Дослідження Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів також вказує на те, що технічні, етичні та міжособистісні навички є важливими для майбутньої професії бухгалтера. Введення професійних коефіцієнтів може сприяти стандартизації кар'єрного розвитку бухгалтерів і допомагати роботодавцям у підборі персоналу. За прогнозами фахівців, до 2025 року деякі технічні знання та вміння збільшаться в цінності, інші - зменшаться, а також будуть потрібні нові знання та вміння, що залежатимуть від розвитку технологій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Отже, в рамках даного розділу магістерської роботи було проведено аналіз розвитку бухгалтерської професії. Дослідження показало, що ця професія має довгу історію і зазнала значних змін протягом останніх десятиліть.

У процесі аналізу було виявлено, що розвиток бухгалтерської професії пов'язаний з розвитком економіки та змінами в законодавстві. Виникнення нових форм господарювання, зростання міжнародної торгівлі та поява нових фінансових інструментів ставлять перед бухгалтерами нові виклики і вимагають постійного вдосконалення своїх знань і навичок.

Також було виявлено, що зміни в законодавстві щодо бухгалтерського обліку та звітності сприяли покращенню якості фінансової звітності і підвищенню довіри до неї. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності також має позитивний вплив на розвиток бухгалтерської професії, оскільки сприяє стандартизації обліково-звітної практики та забезпеченню більшої прозорості і порівнянності фінансової інформації.

Загалом, аналіз розвитку бухгалтерської професії свідчить про її значний внесок у функціонування економіки та фінансову стабільність. Професія постійно змінюється і адаптується до нових викликів, що вимагає високого рівня професійної підготовки та постійного самовдосконалення бухгалтерів.

Дослідження також виявило певні проблеми, з якими зіткнулися бухгалтери, такі як недостатня компетентність, недостатня саморегуляція та етичність. Ці проблеми потребують уваги та вирішення з боку професійних організацій та держави.

Загалом, аналіз розвитку бухгалтерської професії підтверджує її важливу роль у сучасному світі. Професія має перспективи для подальшого розвитку, але вимагає постійного вдосконалення та вирішення існуючих проблем.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРСЬКИХ КАДРІВ

3.1. Роль університетської освіти у підготовці бухгалтерів

Важлива увага має бути приділена методикам викладання облікових дисциплін у ВНЗ, оскільки вони повинні постійно вдосконалюватися для забезпечення сучасної економіки кваліфікованими фахівцями.

Згідно з Розділом 6, Статтею 26 Закону України «Про вищу освіту», основними завданнями вищого навчального закладу є [1]:

1) забезпечення високого рівня освітньої діяльності, яка дозволяє отримати вищу освіту у вибраній спеціальності;

2) для університетів, академій, інститутів - здійснення наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень, підготовки наукових кадрів і використання результатів у навчальному процесі;

3) участь у формуванні людського капіталу для суспільного та економічного розвитку держави;

4) виховання особистості через патріотичне, правове, екологічне виховання, підтримку моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції, здорового способу життя, вільного мислення і самоорганізації;

5) поєднання освіти, науки та інноваційної діяльності;

6) створення умов для розвитку здібностей та талантів учасників навчального процесу;

7) збереження і примноження моральних, культурних та наукових цінностей суспільства;

8) поширення знань серед населення та підвищення освітнього і

культурного рівня громадян;

9) розвиток міжнародних зв'язків та міжнародна діяльність у сфері освіти, науки, спорту, мистецтва і культури;

10) дослідження попиту на ринку праці на окремі спеціальності та сприяння працевлаштуванню випускників.

З цього випливає, що сучасний стан розвитку освіти в Україні потребує постійного збільшення ролі викладача, оскільки сама діяльність викладача спрямована на економічний розвиток країни, інтелектуальний розвиток нації та формування професійної компетентності фахівця, зокрема з обліку.

Методика викладання облікових дисциплін, яка є оптимальним поєднанням загальнодидактичних методів, прийомів та засобів навчання, є світоглядною дисципліною, що вимагає від викладача глибокого розуміння законів управління та специфіки розвитку бухгалтерського обліку як науки, наявності власного світогляду та економічного способу мислення [4, с. 236].

При викладанні облікових дисциплін виникає низка проблем, які впливають на якість підготовки фахівців, пов'язані з підготовкою педагогічних працівників та методичними підходами до викладання облікових дисциплін.

Більшість сучасних викладачів облікових дисциплін ніколи не готувалися до роботи в якості педагога. Зазвичай це випускники вузів або практикуючі бухгалтери, які отримали відповідну бухгалтерську, але не педагогічну освіту. Таким викладачам часто доводиться на особистому досвіді розробляти власну, не досконалу, методику викладання облікових дисциплін, повторюючи помилки своїх попередників [6, с. 3].

Також необхідно враховувати, що у вищій школі у багатьох випадках науково-педагогічною діяльністю займаються фахівці без належної психолого-педагогічної підготовки. Деякі викладачі ВНЗ вважають, що для викладацької діяльності достатньо добре знати свою дисципліну, що є неправильним. Тому в системі формування науково-педагогічних кадрів для вищої школи не приділяється належна увага опануванню основних аспектів психології та

педагогіки вищої школи.

Недосконале викладання облікових дисциплін також пояснюється недостатньою компетентністю викладача у застосуванні різноманітних видів активних методик навчання та небажанням впроваджувати нетрадиційні методики, оскільки це вимагає більшого зусилля при однаковій оплаті.

Методика навчання не повинна обмежуватися простим передаванням знань від викладача до студента. Традиційні методи навчання сприяють інтелектуальному розвитку, але не стимулюють розвиток самостійного мислення, що призводить до переваги пам'яті над розумінням. Застосування класичних методів навчання спрямоване на зрозуміння, запам'ятовування та відтворення інформації, отриманої від викладача. Педагог повинен створювати таку обстановку за допомогою різних методик, яка сприятиме розвитку у студентів здібностей до самостійного мислення і міркування, що активно впливає на розвиток вміння вирішувати проблемні ситуації.

Недостатня використання активних методів навчання призводить до відсутності формування таких важливих якостей фахівців, як активність, комунікація, самостійність, відповідальність, здатність розв'язувати проблемні ситуації тощо. Сучасні тенденції навчання повинні спрямовуватися на використання активних методів навчання, таких як проблемне навчання, програмоване навчання та інтерактивне (комунікативне) навчання.

Проблемне навчання передбачає, що викладач формулює проблему і показує, як її розв'язати, а студенти контролюють цей процес. Основна мета такого навчання - розвивати свідомість людини шляхом вирішення складних завдань і проблем, які мають багатозначний характер. Цей вид навчання сприяє розвитку інтелектуальної і творчої особистості, стимулює пошукову діяльність студента, розвиває продуктивне мислення, оволодіває методами навчання і готує до практичної діяльності. Недоліками є значні витрати часу і низька ефективність при засвоєнні нового матеріалу, коли самостійний пошук ще недоступний для студентів.

Програмоване навчання виникло в США на початку 50-х років XX століття. Його ідея базується на положеннях педагогіки, кібернетики і психології, асоціюється з ім'ям Б. Ф. Скінера - автора теорії лінійного програмованого навчання. Основною ідеєю програмованого навчання є структурування навчального матеріалу, його змісту і обсягу на основі елементів інформації. Зміст кожної теми розбивається на окремі логічні частини - елементи інформації, які розміщуються у певній послідовності. При виконанні студентом певних навчальних дій для засвоєння цих елементів, йому пропонується завдання для контролю та оцінки засвоєння кожної порції інформації. Такий вид навчання передбачає самоконтроль та надання вказівок залежно від правильності відповідей. Після правильної відповіді студент переходить до наступного елемента інформації. Тому програмоване навчання можна назвати "покроковим навчанням".

Методичні прогалини викладання призводять до розриву між теоретичними знаннями, які студенти отримують на лекціях, і їх практичним застосуванням у реальних умовах. Це призводить до низького рівня практичних знань студентів у сфері функціонування підприємств. Щоб забезпечити активне засвоєння знань і розвиток необхідних навичок і вмінь у студентів, потрібно проводити різні види навчальних занять, які будуть використовувати різноманітні методи навчання, дидактичні і технічні засоби, що зацікавлять студентів і активізують їх мислення. Навчальний процес повинен бути організований таким чином, щоб студенти не зазубрювали матеріал, а активно засвоювали його.

Комітет з МСО Міжнародної Федерації бухгалтерів розробив Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів. Метою впровадження та застосування цих стандартів є усунення розбіжностей вимог до ролі професійного бухгалтера, сприяння глобальній мобільності професіоналів у цій галузі та визнання основних принципів професійної бухгалтерської освіти світовою спільнотою. У Міжнародних стандартах освіти, Міжнародних

стандартах бухгалтерського обліку в державному секторі та Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг згадується термін "професійний бухгалтер". Національне законодавство не містить офіційного визначення цього терміну. За думкою професора С. Зубілевича, професійний бухгалтер - це особа, яка має формальну освіту та практичний досвід, є експертом у галузі бухгалтерського обліку, дотримується кодексу етики, високих професійних стандартів і підпорядковує свою діяльність професійній організації бухгалтерів або іншому механізму регулювання.

Міжнародні стандарти освіти включають вимоги до програм професійної бухгалтерської освіти як можна побачити в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Вимоги до програм професійнорї бухгалтерської освіти від МСО

Рівень освіти	Найменування	МСО
Первинна професійна освіта	Технічка компетентність	IES 2
Первинна професійна освіта	Професійні навики	IES 3
Первинна професійна освіта	Професійні цінності, етичні принципи і підходи	IES 4
Первинна професійна освіта	Практичний досвіт	IES 5
Первинна професійна освіта	Оцінка професійної компетентності	IES 6

Професійна компетентність за МСО не обмежується лише знаннями принципів, стандартів, понять і процедур. Вона передбачає застосування на практиці технічної компетентності, професійних навичок, професійних цінностей, етичних принципів і норм.

Технічна компетентність означає здатність виконувати робочі функції відповідно до встановленого стандарту з урахуванням реальних робочих умов. МСО (IES) 2 визначає рівень технічної компетентності, яку особа, що прагне отримати статус професійного бухгалтера, повинна продемонструвати наприкінці початкового професійного розвитку. Стандартом визначений основний перелік сфер компетентностей і рівень компетентності, яким повинен володіти майбутній професійний бухгалтер за цими сферами (рис 3.1).

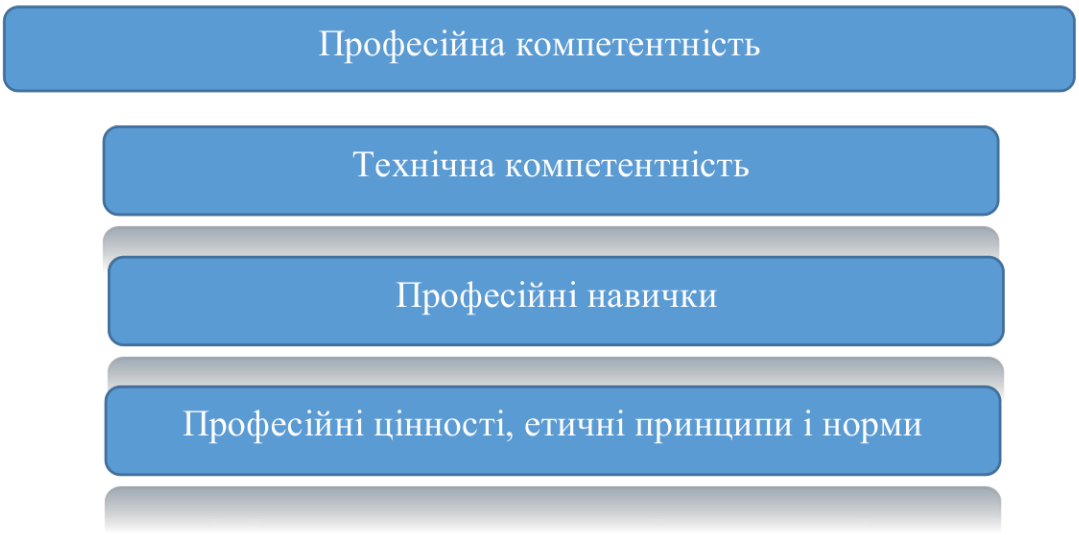

Рис.3.1. Професійна компетентність за Міжнародними стандартами освіти

У перелік дисциплін входять:

- мікроекономіка і макроекономіка,
- фінансовий облік,
- управлінський облік,
- фінанси і фінансовий менеджмент,
- оподаткування,
- аудит,
- нагляд, управління ризиками і внутрішній контроль,
- господарське право,
- інформаційні технології,
- бізнес- і організаційне середовище,
- бізнес стратегія і менеджмент.

Стандартом встановлено умови застосування, зміст і глибину знань та розуміння дисциплін для базового, середнього і високого рівнів технічної компетентності опис і основні харектеристики яких можна побачити в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Рівні технічної компитентності

Рівні компетентності	Опис	Основіні характеристики
Базовий	В ситуаціях, які характеризуються низьким рівнем невизначеності та складності.	Виконання завдань за допомогою професійних навичок; рішення простих проблем; переадресування складних задач керівникам тощо.
Середній	В ситуаціях, які характеризуються середнім (помірним) рівнем невизначеності та складності.	Самостійне застосування і аналіз базових принципів і теорентичних основ; надання і роз'яснення інформації зацікавленим сторонам.
Високий	В ситуаціях, які характеризуються високим рівнем невизначеності та складності.	Формування професійних суджень; оцінка, вивчення і рішення складних проблем; подання і роз'яснення інформації широкому колу зацікавлених сторін.

Професійні навички, як другий компонент компетентності, визначаються МСО (IES) 3. Вони повинні бути продемонстровані наприкінці початкового професійного розвитку.

До професійних навичок відносяться:

Інтелектуальні навички - здатність вирішувати проблеми, приймати рішення і формулювати професійне судження;

Навички міжособистісного спілкування і комунікації - здатність працювати і ефективно взаємодіяти з іншими;

Персональні навички - особисте ставлення та поведінка;

Організаційні навички - здатність працювати з організацією або всередині неї для отримання оптимальних результатів [2].

Дотримання професійної етики є невід'ємною рисою професійного бухгалтера (МСО IES 4). Початковий професійний розвиток передбачає оволодіння фундаментальними етичними принципами, такими як цілісність, об'єктивність, професійна компетентність і ретельність, конфіденційність, професійна поведінка.

У стандарті виділені три сфери компетентності - професійний скептицизм та професійне судження, етичні принципи та дія в суспільних інтересах з якимх

ідентифіковані результати навчання[2].

МСО (IES) 5 встановлює критерії для практичного досвіду, який має бути набутий перед завершенням початкового професійного розвитку. Цей досвід повинен бути достатнім, щоб продемонструвати компетентності, навички, професійні цінності, етику та поведінку, які відповідають ролі професійного бухгалтера. Частина досвіду може бути набута під час навчання за програмами. Стандарт також вимагає отримання практичного досвіду під керівництвом професійного фахівця, який має бути зафіксований у єдиному форматі.

МСО (IES) 6 розглядає різні форми оцінювання: один комплексний екзамен з навчальних дисциплін; екзамени з навчальних дисциплін у певній сфері компетентності; серія окремих екзаменів з різних навчальних дисциплін. Професійну компетентність можна оцінювати за допомогою письмових іспитів, усних іспитів, тестування, опитування роботодавців та записів про діяльність.

Первинна професійна бухгалтерська освіта за МСО включає професійну бухгалтерську освіту, практичний досвід та оцінку. Частки цих складових визначаються правилами Міжнародної Федерації бухгалтерів, національним законодавством, вимогами регуляторів і суспільними очікуваннями.

Компетентність, визначена в Законі про вищу освіту [4], охоплює не лише знання, навички і практичні уміння, але й способи мислення, професійні, світоглядні і громадянські якості, морально-етичні цінності. Вона є результатом навчання на певному рівні вищої освіти та дозволяє особі успішно здійснювати свою професійну та подальшу навчальну діяльність. В Україні Стандарт вищої освіти встановлює вимоги до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Стандарт розробляється відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ). У стандарті вищої освіти встановлені наступні вимоги до освітньої програми:

- необхідна кількість кредитів ЄКТС для отримання відповідного ступеня вищої освіти;

- список компетентностей, які повинні мати випускники;

- нормативний зміст підготовки студентів, виражений у формулюваннях результатів навчання;

- процедури атестації студентів;

- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;

- вимоги професійних стандартів (якщо такі існують).

Навчальний заклад на основі відповідної освітньої програми розробляє навчальний план, який включає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх тривалість, розклад навчального процесу, а також форми поточного і підсумкового контролю.

На основі навчального плану розробляються і затверджуються індивідуальні навчальні плани студентів, які мають містити обрані ними навчальні дисципліни.

Для забезпечення ринку праці кваліфікованими бухгалтерами аудиторами провідний заклад вищої освіти – Державний університет «Житомирська політехніка» - готує здобувачів першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів освіти за спеціальністю 071 "Облік оподаткування". На підставі Тимчасових стандартів вищої освіти розроблені відповідно освітньо-професійні програми вищої освіти підготовки бакалавра і магістра.

У складі компетентностей випускника за спеціальністю "Облік оподаткування" визначені інтегральні, загальні і спеціальні (фахові) компетентності.

Перелік компонентів освітньо-професійної програми, де дисципліни розподілені за циклами загальної і професійної підготовки, а також структурно-логічну схему підготовки студентів вищої освіти. Навчальний план

спеціальності "Облік і оподаткування" визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін, форми проведення занять, поточного та підсумкового контролю. Зараз студент вищої освіти має право обрати 25% дисциплін навчального плану. Крім обов'язкових і вибіркових дисциплін, навчальним планом передбачені навчальні і виробничі практики. Вимоги до набуття студентами необхідних навичок на практиках мають формальний характер, оскільки згідно з національним законодавством, набуття практичного досвіду не є обов'язковою вимогою для отримання рівня вищої освіти до завершення початкового професійного розвитку.

Міністерством освіти і науки України затверджений Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" для бакалаврського рівня освіти. В цьому стандарті вказуються компетентності: інтегральна, загальні і спеціальні фахові компетентності. Інтегральна компетентність означає здатність випускника бакалаврського рівня освіти вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в умовах професійної діяльності, які характеризуються комплексністю і невизначеністю. Це відповідає високому рівню професійної компетентності за МСО. Очевидно, вимоги до випускника магістерського рівня освіти повинні бути ще вищими.

3.2. Програми підвищення кваліфікації для бухгалтерів

Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) є громадською професійною саморегулюючою некомерційною організацією, створеною з метою відстоювання інтересів представників бухгалтерської та аудиторської професій. Серед основних пріоритетів ФПБАУ є підвищення професіоналізму фахівців-обліковців, покращення їх іміджу в суспільстві та підвищення якості надання послуг.

ФПБАУ було створено в червні 1996 року на першому з'їзді бухгалтерів і аудиторів України. У вересні того ж року було прийнято Статут Федерації та зареєстровано її в Міністерстві юстиції України. У всіх регіонах України є 27 територіальних відділень Федерації, що робить її найбільшою професійною організацією в Україні. ФПБАУ є єдиною організацією в Україні, яка представляє професію бухгалтера та аудитора на міжнародному рівні: є членом Міжнародної федерації бухгалтерів, засновником і членом Євразійской ради сертифікованих бухгалтерів і аудиторів. У ФПБАУ є угоди про співпрацю з численними професійними організаціями Європи.

Місією Федерації є захист інтересів членів ФПБАУ та сприяння росту довіри громадськості до високої якості їх професійних послуг; розробка та впровадження національних стандартів і практики бухгалтерського обліку та аудиту, засновані на міжнародних стандартах; створення Кодексу професійної етики та здійснення контролю за його дотриманням; підвищення рівня професійної освіти.

Одним з обов'язкових умов визнання високої кваліфікації фахівця з обліку в світі є наявність сертифіката визнаної професійної організації, як правило, члена Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ).

Саме професійні організації займаються розробкою змісту освітніх програм, що забезпечують і контролюють процес отримання необхідного для придбання належного рівня компетентності практичного досвіду, проводять

атестацію, визначають види програм підвищення кваліфікації. Відповідні професійні організації створені і діють в Україні, однак їх місце і роль в процесі професійної освіти законодавчо не визнана. Питання підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів набувають особливої Актуальності в зв'язку з впровадженням в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності. Цей складний процес вимагає об'єднання зусиль освітніх установ і професійних організацій, але вже на іншій основі, ніж це було зроблено в ході реформування бухгалтерського обліку в 2000 році.

Досвід міжнародних і вітчизняних професійних організацій в підготовці бухгалтерів і аудиторів розглянуто в роботах Ф.Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, В.Жуков, Л.М.Кіндрацькоі, М.Т.Левочко, В.М. Заметілі, А.Н. Петрук, С.І.Пріліпко, Л.С. Шатковський, Л.В. Чижевський, А. Ямборко і ін. Однак більшість авторів обмежує роль професійних організацій в процесі професійної освіти тільки етапом підвищення кваліфікації, що, на наш погляд, є невиправданим.

Аналіз сучасного стану підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів, узагальнення досвіду діяльності професійних організацій в цій сфері і обгрунтування заходів, які будуть сприяти визнанню ролі професійних громадських об'єднань в процесі отримання і постійного підвищення професійної кваліфікації.

Професійна освіта завжди розглядалася МФБ як фундамент професії. Фактори, які впливають на сучасну освіту бухгалтера, включають глобалізації світової економіки, зміни на ринках капіталу, стрімкий розвиток інформаційнокомунікативних технологій, зростання важливості систем управління, загострення проблем корпоративного управління, тенденції в звітності [23].

С. Голов таким чином пропонує відобразити процес підготовки професійного бухгалтера (рис. 5), причому два останні етапи розглядаються ним як підвищення кваліфікації, яке здійснюється професійною організацією.

Рис.3.2. Основні етапи процесу підготовки професійного бухгалтера

Однак ця схема потребує суттєвого доповнення з урахуванням сучасної ступеневої вищої освіти в Україні. Адже вузів відповідно до їх рівня акредитації можуть видати диплом молодшого спеціаліста, бакалавра або магістра.

Звертаючись за роз'ясненнями до 43-й Директиви ЄС, документів МФБ зрозуміло, що для головних бухгалтерів, фінансових директорів і аудиторів це повинен бути диплом магістра, або хоча б фахівця. Таку ж думку висловлюють і представники Європейської федерації бухгалтерів (FEE).

Сертифікація бухгалтерів є важливою складовою реформування бухгалтерського обліку в Україні, оскільки сприяє: зростанню кваліфікації бухгалтерів і престижу професії; зниження рівня ризику для учасників фондового ринку та фінансових інститутів; гармонізації українського системи професійної підготовки бухгалтерів з міжнародними стандартами; підвищення ефективності системи корпоративного управління; посилення контролю за дотриманням норм професійної етики бухгалтерів і аудиторів. Цю точку зору підтримують більшість вітчизняних дослідників. Однак їхні погляди учасників цього процесу (розподіл ролей між державою, навчальними закладами та професійною організацією) істотно відрізняються.

Так, Харламова О. В. пропонує, щоб рішення про сертифікацію було прийнято на рівні держави, не уточнюючи конкретний орган центральної виконавчої влади, який повинен це зробити. Тут слід зазначити, що відповідні нормативні документи в Україні були видані ДКЦПФР і Держфінпослуг, хоча і без вживання терміна «сертифікація» [23].

Також слід визнати той факт, що на ринку праці України досить високим попитом користуються сертифікати та дипломи професійних організацій інших країн, зокрема США (AICPA) і Великобританії (ACCA), а також сертифікати CAP та CIPA, які видаються кількома українськими професійними організаціями. Тобто вже існує сертифікація, яка поки ще не легалізовано на законодавчому рівні.

З огляду на традиції регулювання України, відповідні нормативні акти повинні бути створені кожним регулятором, якому підпорядковані так звані суб'єкти суспільного інтересу. Однак в загальному вигляді така вимога має бути включено до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Саме на цьому рівні слід описати модель сертифікації бухгалтерів відповідного рівня, вказавши розподіл повноважень і відповідальності між усіма учасниками цього процесу, передбачити відповідні санкції до сертифікованих бухгалтерів і обов'язкове підвищення кваліфікації.

На наш погляд, роль професійної організації на даному етапі професійної освіти повинна полягати в наступному:

– участь в розробці галузевих стандартів вищої освіти освітньокваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра з обліку і аудиту;

– участь в розробці робочих навчальних планів підготовки бакалаврів і магістрів, окремих ВНЗ (за їх ініціативою);

– участь або й адміністрування підсумкового контролю з навчальних дисциплін, які включені до переліку кваліфікаційних іспитів для отримання сертифікату;

– участь у державній атестації освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра з обліку і аудиту. Це дозволить скоротити тривалість шляху до отримання сертифіката та підвищить якість підготовки фахівців, спростить їм входження в професію.

Ще одне болюче питання, який назрів до вирішення - практичний досвід. Не секрет, що проходження виробничої та переддипломної практик в вузах

сьогодні досить проблемним. На наш погляд, слід відмовитися від такого підходу, замінивши їх навчальними практиками в навчальних бухгалтеріях, які повинні моделювати процес бухгалтерського обліку на підприємствах (установах) з ростом рівня складності операцій на підставі вивчення відповідних навчальних дисциплін. В їх створенні повинні надати допомогу в першу чергу роботодавці і адміністрація регіону, де знаходиться певний вузів. Набуття практичного досвіду після отримання диплома вузу для обліку при сертифікації повинно відповідати вимогам МФБ.

Наведені пропозиції вимагатимуть внесення відповідних змін до чинних нормативних актів з питань вищої освіти, оприлюдненого проекту Положення про післядипломну освіту тощо. Вони є революційними для сучасної системи вищої освіти і тому, з нашої точки зору, повинні спочатку знайти відображення в Концепції професійної освіти фахівців з обліку і аудиту, в розробці якої повинні взяти участь регулятори (Мінфін, Нацбанк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг), професійні організації та представники освіти.

Про професійних організацій, які матимуть честь таких високих повноважень і відповідальності перед суспільством, то вони повинні бути повними членами МФБ, яка здійснює жорсткий контроль за дотриманням встановлених вимог до всіх напрямків діяльності своїх членів, забезпечує належний рівень їх здійснення [23].

Отже, сучасна модель професійної освіти бухгалтерів в Україні вимагає глибоких змін у ставленні суб'єктів її здійснення і регулювання.

Перерозподіл повноважень і відповідальності на законодавчому рівні має відбутися з визнанням ролі професійних організацій на всіх етапах професійної освіти протягом життя

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Отже, в рамках даного розділу магістерської роботи були розглянуті рекомендації щодо покращення бухгалтерської професії. В ході дослідження було виявлено, що бухгалтерська професія має свої особливості та вимоги, які необхідно враховувати для її ефективного функціонування.

Однією з головних рекомендацій є постійне професійне самовдосконалення бухгалтера. Завдяки постійному навчанню та оновленню своїх знань і навичок, бухгалтер зможе бути в курсі останніх змін у законодавстві та стандартах обліку, а також використовувати нові технології та програми для полегшення своєї роботи.

Другою рекомендацією є впровадження ефективних систем контролю та аудиту в бухгалтерський процес. Це дозволить забезпечити точність та достовірність фінансової звітності, а також виявляти та запобігати можливим фінансовим шахрайствам.

Третьою рекомендацією є використання сучасних технологій та програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського процесу. Це дозволить зменшити ручну роботу, покращити швидкість та точність обліку, а також забезпечити збереження та захист фінансової інформації.

Четвертою рекомендацією є зміцнення етичних стандартів у бухгалтерській професії. Важливо, щоб бухгалтери дотримувалися принципів чесності, незалежності та конфіденційності у своїй роботі, що сприятиме побудові довіри до професії та підвищенню її статусу.

Загалом, реалізація цих рекомендацій сприятиме покращенню бухгалтерської професії, забезпеченню її високої якості та відповідності сучасним вимогам. Важливо, щоб як самі бухгалтери, так і організації, які ними користуються, усвідомлювали важливість цих рекомендацій і приділяли їм належну увагу. Тільки так можна досягти успішного функціонування бухгалтерської професії і забезпечити надійну фінансову звітність.

РОЗДІЛ 4

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

4.1. Основні поняття інноваційних методів

Потенціал українського суспільства визначається рівнем культури та освіти громадян. Завдяки можливості систематично отримувати та споживати необхідний матеріал знань, українське суспільство має змогу включитися в загальносвітові процеси глобалізації.

Сучасна освіта узгоджується з потребами інтенсивного розвитку суспільства, виступає адаптивним потенціалом задля розвитку соціальної економії країни.

Бистров Ю.В. називає «інноваційні методики викладання» - полікомпонентними, оскільки об’єднують всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу, які, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти [42].

Нове українське суспільство потребує підготовки генерації фахівців-економістів, думки яких запрограмовані вирішувати надважкі завдання. Критичне мислення допомагає володіти економічними методами впливу на глобальний розвиток держави. Сучасні інноваційні технології вимагають вміння вибирати оптимальний варіант, який би найкоротшим шляхом вів до найбільш ефективного і якісного вирішення поставлених завдань.

Термін «інновація» означає введення нового, тобто певні зміни, які спрямовані на покращення умов середовища в якому перебуває людина.

Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів [46].

Карантин, воєнні дії та катастрофічний спад економічної активності останніх років, вимагають розробки нетрадиційних технологій. Через необхідність модернізації системи управління економіка потребує негайного підвищення інноваційної активності як наукових так і виробничих сфер життя. В особливості нові сегменти розвитку базової інформаційної підсистеми – бухгалтерського обліку.

В наш час утворилася досить велика кількість інноваційних методів навчання, які можна використовувати в різних галузях освіти. До прикладу, поговоримо про перший метод, який має назву Кросовер-навчання, його функції та внесок в розвиток сучасного суспільства.

Кросовер-навчання – навчання в неформальних умовах. Метою такого навчання є зовнішнє та внутрішнє пізнання. Так студенти не просто слухатимуть екскурсію, а вестимуть пошукову діяльність – збиратимуть докази (фотографії чи нотатки) задля подальшого аналізу теми.

Поширення і створення нових знань – це досить трудомісткий процес. Недарма він є головною метою державної інноваційної політики, а саме: формування соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни.

Оскільки саме поняття інновацій та інноваційної діяльності є об’єктом державного регулювання, то воно, відповідно, має реалізовуватись на рівні підприємств та держави (табл. 4.1).

Таблиця.4.1

Характеристика інноваційних методів навчання

Інноваційні методи	Особливості	Характеристика методу, що розвивається
Модульне навчання	Кожен модуль містить специфічну тему, завдання та оцінювання, що дозволяє студентам самостійно обирати послідовність вивчення матеріалу та темп навчання. Такий підхід дозволяє зберегти час і ресурси, а також забезпечує більш гнучкий графік навчання.	Метод навчання, який передбачає розбиття навчальної програми на окремі модулі або блоки змісту, які можуть бути вивчені окремо один від одного.
Дистанційне навчання	Гнучкий графік навчання. Самостійність. Використання інтерактивних технологій. Відсутність просторових обмежень.	Метод навчання, в якому студенти і викладачі знаходяться в різних місцях і взаємодіють через технології інформаційно-комунікаційних систем.
Імітаційне навчання	Використання ігрових та імітаційних форм навчання	Збільшення частки активних методів навчання (імітації й імітаційні ігри)
Контекстне навчання	Забезпечує можливість студентам відразу застосовувати свої знання та навички у практичних ситуаціях, що дозволяє їм краще запам'ятовувати матеріал. Крім того, контекстне навчання допомагає студентам розвивати критичне мислення та проблемне мислення, що є важливими навичками для будь-якої професії.	Підхід до навчання, який зосереджується на розвитку навичок та знань у реальних або схожих на реальні ситуаціях
Проблемне навчання	Ініціювання самостійного пошуку знань через проблематизацію навчального матеріалу	Зміна характеру з репродуктивного на продуктивний, творчий.
Повне засвоєння знань	Розроблення варіантів досягнення навчальних результатів (на основі зміни параметрів умов навчання) для учнів з різними здібностями	Увага на фіксації результатів навчання.

Контекстне навчання є частиною сучасної системи інноваційного навчання, яка включає в себе використання новітніх технологій та методів навчання, щоб забезпечити максимальну ефективність навчання.

Одним з ключових аспектів інноваційного навчання є індивідуалізація навчання, яка дозволяє студентам навчатися у своєму власному темпі та на рівні, який відповідає їхнім здібностям та потребам. Це досягається за допомогою персоналізованих програм навчання та адаптивних систем, які враховують індивідуальні особливості кожного студента.

Іншим важливим аспектом інноваційного навчання є активне навчання, яке забезпечує можливість студентам брати участь у практичних дослідженнях, проектах та інших активних формах навчання. Це дозволяє студентам застосовувати свої знання та навички у реальних ситуаціях та розвивати свої професійні навички.

Усі ці аспекти інноваційного навчання, включаючи контекстне навчання, допомагають студентам підготуватися до викликів сучасного світу та стати успішними професіоналами в своїй галузі.

Сучасну систему інновацій у вищій освіті складають:

- Технологічні інновації, до яких належать нові технології навчання, освітні програми; терміни навчання, критерії набору студентів, навчально-методичні матеріали та ін.

- Педагогічні інновації, що включають в себе нові методи викладання і навчання, нові форми та організацію навчальних занять: застосування інтерактивних форм та мультимедійних засобів навчання, імітаційних технологій, використання телекомунікаційних методів конструювання знань, технології “кейс-методу”, технологій віртуальної реальності, методики відео тренінгу, комп’ютерне моделювання.

– Організаційні інновації, які в галузі освіти передбачають появу нових організаційних структур і інституціональних форм, таких як типи і види навчальних закладів та установ, реорганізація структури системи вищої освіти та інші.

- Економічні інновації, які складаються з нових економічних механізмів у сфері освіти: диверсифікація джерел фінансування освітніх установ відповідно

до завдань інноваційного розвитку, запровадження нових форм оплати освітніх послуг; розробка сучасних механізмів податкових та кредитних зобов'язань, нові механізми оплати праці в сфері освіти та ін. [47].

Педагогічна інноватика можна визначити як складне утворення, що включає такі теоретичні блоки понять і принципів:

- створення нового в системі освіти та педагогічної науки включає класифікацію педагогічних інновацій, умови їх створення, критерії новизни, міру готовності до освоєння і використання, а також взаємодію традицій і новаторства на різних етапах створення нового в педагогіці.
- сприйняття нового соціально-педагогічним товариством передбачає особливості сприйняття, освоєння та оцінювання педагогічних інновацій, а також усвідомлення педагогічним співтовариством того, що виникає в педагогічній теорії і практиці.

Для теоретиків і практиків рекомендується система рекомендацій щодо пізнання інноваційних освітніх процесів та управління ними, яка включає осмислення практики застосування педагогічних інновацій, вивчення закономірностей і форм упровадження, а також використання нового на засадах варіативності [45].

Усі ці інновації спрямовані на покращення якості освіти, забезпечення доступності і рівності в навчанні, а також на розвиток індивідуальних здібностей та професійних навичок студентів. Один з інструментів для досягнення цих цілей - контекстне навчання, яке базується на навчанні студентів у реальних життєвих ситуаціях, що сприяє максимальній ефективності навчання та розвитку практичних навичок.

Метою інновацій в освіті є покращення якості навчання та доступності освіти для всіх, а також розвиток індивідуальних здібностей та професійних навичок студентів. Інновації в освіті включають впровадження нових педагогічних технологій та методик, які забезпечують максимальну ефективність навчання та розвиток практичних навичок. Крім того, інновації в

освіті сприяють розвитку креативності та інноваційного мислення у студентів. Основна мета інновацій в освіті - покращення якості життя через забезпечення якісної та доступної освіти.

Інноваційні методи бухгалтерського обліку використовують новітні технології та програмне забезпечення для збору, обробки та аналізу фінансової інформації. Основні принципи таких методів - автоматизований процес бухгалтерського обліку, точність та швидкість обробки даних, а також захист інформації від несанкціонованого доступу. Інноваційні методи включають використання хмарних технологій, штучного інтелекту, блокчейну, аналітики даних та інших технологій. Застосування таких методів дозволяє ефективно виконувати фінансовий облік, покращувати аналітичні здібності та приймати обґрунтовані рішення щодо фінансової діяльності підприємства.

Бухгалтерський облік та аудиторська діяльність мають важливе значення у створенні надійної та достовірної інформації для економічних рішень, а професійні бухгалтерські організації відіграють вагому роль серед світових гравців, що регулюють економічні та фінансові потоки [46].

4.2. Інноваційні методи навчання у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку

Початок XXI століття характеризується активним розвитком інформаційних технологій та інноваційними процесами. Освіта, як одна з найважливіших складових суспільства, залежить від цих процесів і впливає на всі сфери життя. Тому вона повинна швидко реагувати на науково-технічний прогрес. Розширення інформаційного потенціалу перед вищою школою вимагає підготовки спеціалістів, які зможуть забезпечити розвиток підприємства за допомогою нововведень, сучасних технологій і методів навчання.

Один з найефективніших методів інноваційної професійної діяльності - це кейс-метод (Case-study). Він поєднує кілька методів навчання і форм практичних занять.

Метод інциденту полягає у самостійному пошуку необхідної інформації для прийняття рішення з поставленої проблеми. Студент вчиться працювати з інформацією, формувати власну позицію і робити висновки.

Метод розбору ділової кореспонденції полягає у отриманні завдання з детальним описом ситуації і документами, що допомагають знайти рішення.

Ігрове проектування передбачає створення або вдосконалення об'єктів. Учасники можуть розробляти свої проекти різного типу.

Метод ситуаційно-рольових ігор моделює ситуації, близькі до реальних умов роботи майбутнього фахівця. Ділова гра є одним з різновидів цього методу і дозволяє студентам набути професійних навичок та практичного досвіду.

Метод дискусії включає обмін думками з певного питання чи проблеми згідно з правилами процедури. Групові і міжгрупові дискусії є інтенсивними методами навчання.

Метод ситуаційного аналізу дозволяє глибоко досліджувати проблему шляхом аналізу конкретних ситуацій. Мета цього методу - розробка практичного рішення залежно від поставленої проблеми.

Ці методи сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей та спільної роботи в групі студентів.

Основне призначення Case Studies полягає в навчанні студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які не піддаються аналітичному методу розв'язання. Кейс активізує студентів, залишаючи їх наодинці з реальними ситуаціями [46].

Також можна виділити такі інноваційні методи:

- Перевернуті заняття (Flipped classroom). Проявляється “перевернутість” цього підходу до навчання в тому, що студенти самостійно за довільним графіком в режимі он-лайн знайомляться із теоретичним матеріалом, а в аудиторії з’являється можливість обговорити вивчений матеріал у групах, вирішувати певні проблемні завдання, кейси, вести дискусії.

- Електронні підручники (E-textbooks). Це не просто копія посібника, придатна для перегляду на комп’ютері, а інтерактивні підручники, які створюються викладачами і в які його автор може вільно додавати відео-лекції, відео з Інтернету, презентації, аудіо файли тощо. Такий підручник є інноваційною альтернативою, яка дозволяє економити кошти на передачу інформації до студента, а також покращує її актуальність, наочність та засвоєння студентами. Це досягається завдяки відсутності необхідності у друці, постійному оновленню та наявності найсвіжішої інформації.

Масові онлайн курси (MOOCs) є навчальними курсами в Інтернеті, які доступні для всіх безкоштовно і з відкритою реєстрацією. Вони мають публічно-висвітлений навчальний план і результати. Такі курси розробляються найкращими викладачами з усього світу, що дозволяє отримувати якісну освіту незалежно від географічного положення."

- "Розробка спеціалізованих комп'ютерних ігор і практичних симуляцій дозволяє студентам отримувати віртуальну практику або вивчати матеріал у форматі гри."

- "Концепція великих даних (Big Data) передбачає створення інтегрованих баз даних, які підвищують науковий потенціал університету. Підхід Big Data включає жорстку автоматизовану перевірку плагіату для контролю авторських прав."

- "Мобільні додатки надають можливість студентам отримувати доступ до всіх необхідних даних, файлів та інформації, з якими їм потрібно працювати щоденно: оцінки, розклад занять, події, зв'язок з викладачами, новини університету, електронні підручники. Студенти можуть користуватися цією інформацією на своїх мобільних телефонах, планшетах або ноутбуках будь-де і будь-коли."

- Скрайбінг, який полягає в візуалізації складної інформації шляхом використання простих образів. Інструменти для скрайбінгу можуть бути комп'ютером, планшетом, мобільним телефоном, мультимедійною дошкою або 3D-ручкою.. Ми можемо використовувати як готовий відеоролик, а можемо і створювати його у процесі навчання разом з студентами. Також на таких видах роботи як конференція, семінар ми можемо використовувати мультимедійну дошку. І тоді за допомогою методу скрайбінг, ми виробляємо візуалізацію основного сенсу прямо в процесі заходу [48].

- Коучинг, Це новий напрямок діяльності, що збагачує навчально-виховний процес та підвищує його ефективність. Оскільки у наш час характерні швидкий темп життя, стрес, відсутність довіри, конфлікт цінностей і боротьба за таланти, то саме коучинг сприяє збагаченню освітнього процесу. Адже студенти навчаються краще, коли вони хочуть навчатися, а не коли їм це наказано.

За словами Тімоті Голві, коучинг полягає в розкритті потенціалу людини з метою максимального підвищення її ефективності. Коучинг не навчає, а допомагає вчитися (див рис.4.1).

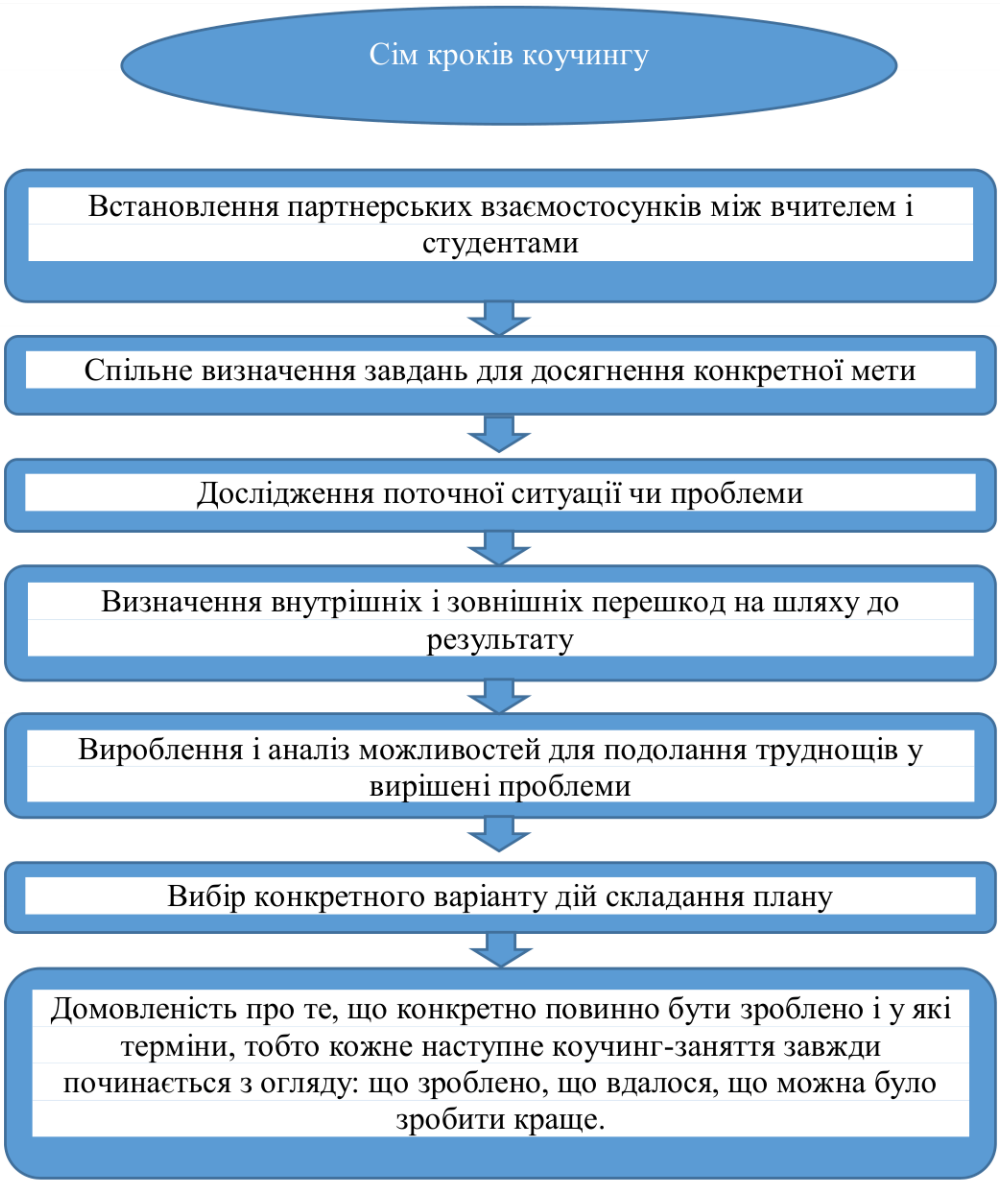

Рис.4.1. Сім кроків коучингу

У коучингу головне - не примусити студентів використовувати обов'язкові методи і системи розв'язання завдань, а дозволити вільно реалізувати різні підходи, включаючи нестандартні.

- Корпоративний блог. Веб-сайт журнального типу, який дає можливість обмеженому колу користувачів розміщувати свої дописи і дозволяє читачам коментувати кожен допис. Такі блоги надають можливість розміщувати різноманітні навчальні матеріали, обговорювати власні погляди і презентувати їх.

Наприклад, блог дослідницького проекту. Поетапна публікація завдань та інструкцій для дослідників, вбудований в блог календар подій проекту, можливість асинхронного змістового спілкування – допоможуть краще організувати самостійну роботу студентів.

- Веб-квест. Студент, виконуючи веб-квест, працює з наданими йому матеріалами самостійно, причому незалежно від місця і часу, оскільки матеріали викладені в Інтернет. Окрім друкованих матеріалів, у веб-квесті можуть бути присутніми аудіо- і відеоматеріали. Студент агрегує отримувану інформацію, аналізує її і після компілює для викладу основних положень, виконання завдань веб-квесту [49].

Безперервна освіта, як зазначено вище, зміцнює інноваційний характер навчання, оскільки дозволяє своєчасно оновлювати і поповнювати отриманий у вузі запас знань, краще розуміти нові проблеми і знаходити шляхи їх інноваційного рішення. Особлива увага при цьому повинна приділятися післявузівській освіті, оскільки отримані знання застарівають в умовах реформування бухгалтерського обліку та розвитку бізнесу. Компоненти інноваційного освітнього середовища та їх організація, безсумнівно, пов’язані з використанням сучасних комп’ютерних та інформаційних технологій. Це середовище не є простим набором інформації в електронному вигляді, в її складі представлені компоненти професійної діяльності бухгалтера. Одним з перспективних напрямків розробки та впровадження нових інформаційних технологій в навчальний процес викладання бухгалтерського обліку є інтерактивні навчально-тренінгові практикуми . Однією з властивостей, закладених в основу практикумів, є віртуальна реальність, що представляє собою побудовану комп’ютерними засобами модель реальної фінансово-господарської діяльності суб’єкта господарської діяльності, яка дозволяє забезпечити реальність подання розглянутих облікових об’єктів і ситуацій.

Впровадження методів активного навчання має спонукати студентів до вивчення облікових дисциплін, а це в значній мірі залежить від рівня підготовки

самого викладача та його уміння доступно і цікаво представити інформацію та створити умови для засвоєння студентами, передбачених програмою і навчальним планом вмінь і навичок.

Глобальна інформатизація всіх сфер життя є швидкою. Інформаційні потоки перетинаються і з'єднують сучасне суспільство в усіх напрямах.

Реалії нового суспільства впливають на студентів. Інформаційний вік не тільки створює проблеми, а й відкриває нові можливості [44].

Окрім інноваційних методів навчання, також існують інноваційні введення, які допомагають покращити ефективність навчання та забезпечують кращу підготовку студентів. До таких введень можна віднести:

1. Впровадження інноваційних технологій – застосування нових технологій та методів засвоєння матеріалу, що дозволяє підвищити продуктивність та якість вивчення.

2. Розвиток інноваційної культури – створення сприятливого середовища для розвитку творчості та інноваційності в групі, що дозволяє залучити талановитих студентів та стимулює їх до розвитку нових ідей та проектів.

3. Партнерство з інноваційними компаніями – співпраця з компаніями, які мають досвід у розробці та впровадженні інновацій, дозволяє отримати доступ до нових технологій та знань, а також забезпечує можливість спільного розвитку.

Професія бухгалтера є універсальною і перспективною. Наразі спеціальність “Облік і оподаткування” – це економічна спеціальність, яка дає можливість працевлаштування: головними бухгалтерами, керівниками підрозділів, фінансовими директорами, бухгалтерами, бухгалтерами-ревізорами, бухгалтерами-експертами, керівниками групи обліку, контролерами-ревізорами, економістами з бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності, економістами з фінансової роботи, економістами, аналітиками, ревізорами, головними державними податковими інспекторами, старшими державними податковими інспекторами, ревізорами-інспекторами податкової служби,

аудиторами, консультантами з економічних питань, науковими співробітниками, викладачами.

Підприємства різних форм власності, на сьогоднішній день, потребують висококваліфікованих спеціалістів з бухгалтерського обліку, які обізнані з нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність підприємств в Україні та вміють вести облік як в ручному так і автоматизованому вигляді і готові вдосконалювати свої професійні навики.

Зміна підходів до ролі та місця бухгалтера у сучасному інформаційному суспільстві зумовила розширення його функцій відповідно до вимог сучасної економіки Бухгалтери більше не просто реєструють події, а активно беруть участь у керуванні підприємством. Роботодавці віддають перевагу бухгалтерам, які мають знання чинного законодавства, міжнародних стандартів обліку та звітності, митного законодавства, володіють іноземними мовами, вміють проводити аналітичні дослідження та виконувати контрольні функції.

Варто зазначити, що інновації в обліку спрямовані на оптимізацію поширення інформації, тобто головною метою є сутність і завдання соціально-технічного прогресу у суспільстві. Економічні інформаційні системи є одним з основних компонентів сучасного суспільства. Ці системи складні, оскільки мають цілісну ієрархічну структуру з багатогранними зв'язками та складними управлінськими функціями.

При автоматизації обліку відпадає потреба у порівнянні даних, що підвищує оперативність, оскільки контроль за складанням різних розрахунків, запасів і зобов'язань за будь-який період може бути здійснений шляхом створення довідкових реєстрів і системи оперативного спостереження.

Бухгалтерські навики – це вміння працювати в усіх бухгалтерських та довідково-правових системах [43].

Дійсно, інновації можуть застосовуватись і в обліку та податковій сфері, що дозволяє зменшити час, зусилля та ризики, пов'язані з веденням обліку та податкової звітності. Наприклад, використання хмарних технологій для

збереження та обробки фінансової інформації, використання програмного забезпечення для автоматизації процесів обліку, введення електронного податкового звітування тощо.

Також інновації можуть стосуватись і самого оподаткування. Наприклад, введення спеціальних пільг та стимулів для розвитку певних галузей економіки, що сприяють збільшенню їх конкурентоспроможності. Або ж розробка нових підходів до оподаткування, що дозволяють більш точно враховувати реальний стан економіки та потреби підприємств.

Таким чином, інновації можуть стати важливим інструментом для покращення ефективності та економічної стійкості обліку та податкової сфери.

При підготовці здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Облік і оподаткування» у Державному університеті «Житомирська політехніка» сучасні інноваційні методики активно впроваджуються в організацію навчального процесу. Електронна система управління якістю освітньої діяльності «learn», яка представляє собою складну комп'ютерну мережу, є власною розробко університету. Робота системи спрямована на: забезпечення управління навчальним процесом; ведення персональних справ студентів та викладачів; електронну підтримку бібліотеки; автоматизацію роботи деканатів, викладачів, кафедр; створення електронних книг; облік і контролю знань студентів; здійснення моніторингу поточної успішності студентів.

Робота системи спрямована на забезпечення ефективного управління навчальним процесом, включаючи ведення персональних справ студентів та викладачів, електронну підтримку бібліотеки, автоматизацію роботи деканатів, викладачів та кафедр. Також система дозволяє створювати електронні книги, контролювати знання студентів та проводити моніторинг їх поточної успішності [44].

Персональний кабінет викладача в системі проектування навчальних засобів дозволяє викладачам публікувати свої навчальні матеріали для використання у курсових програмах, публікувати наукові матеріали в

електронному репозиторії університету, керувати електронними журналами, відстежувати оцінки та іспити, створювати тести за допомогою конструктора електронних тестів, підтримувати свою навчальну документацію та переглядати розклад занять та навчальні плани онлайн. Ці функції дозволяють викладачам більш ефективно контролювати свої навчальні матеріали та адміністративні завдання, що призводить до більш ефективної і результативної педагогічної практики.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4

У сучасних умовах інформаційних технологій та автоматизованих систем бухгалтерського обліку традиційна система навчання не відповідає потребам індивідуалізації у вищому навчальному закладі, що призводить до недостатньої підготовки майбутніх фахівців бухгалтерського обліку до професійної діяльності. Для ефективного формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів з бухгалтерського обліку в процесі навчання необхідно постійно вдосконалювати професійну та викладацьку майстерність науково-педагогічного складу та використовувати форми активного навчання, орієнтованого на професійну підготовку майбутніх фахівців бухгалтерського обліку.

Один з ефективних шляхів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку полягає у розробці та впровадженні комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання фахових дисциплін, які базуються на web технологіях. В умовах збільшення часу на самостійну роботу студентів у навчальному процесі, такі інноваційні технології, як електронне, дистанційне та мобільне навчання, надають можливості для організації самостійної роботи студентів та забезпечення їм доступу до навчальних матеріалів в будь-якому місці та у будь-який час, що сприяє підвищенню комфорту та ефективності навчального процесу і стимулює до самоосвіти.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведеного історичного огляду розвитку бухгалтерської професії можна зробити висновок, що ця галузь зазнала значних змін та вдосконалень протягом багатьох століть. Від початкових форм обліку та ведення книг до сучасних комп'ютеризованих систем, бухгалтерська професія еволюціонувала і стала невід'ємною частиною функціонування будь-якого підприємства. Історичний огляд дозволяє зрозуміти, яким чином бухгалтерська професія розвивалася та адаптувалася до змін у суспільстві, економіці та технологіях, що сприяє покращенню якості обліку та фінансової звітності.

В підрозділі інституціональні аспекти розвитку бухгалтерської професії було виявлено, що інституціональні фактори, такі як законодавство, нормативно-правова база, етичні стандарти та професійні організації, мають значний вплив на розвиток бухгалтерської професії. Зрозуміло, що створення ефективної системи інституційного супроводу є необхідною умовою для покращення якості бухгалтерського обліку і звітності, а також для забезпечення довіри до фінансової інформації. Дослідження показало, що в Україні існують певні проблеми в цій сфері, такі як недостатня регулятивна база, відсутність ефективного контролю за дотриманням норм та стандартів, а також низький рівень професійної культури. Однак, з урахуванням світового досвіду та рекомендацій міжнародних організацій, можна впровадити необхідні зміни та поліпшення, щоб підвищити ефективність та довіру до бухгалтерської професії в Україні.

В наступному підрозділі було досліджено соціально-економічні фактори, які впливають на розвиток бухгалтерської професії. Аналізуючи літературні джерела та проводячи емпіричні дослідження, було встановлено, що ці фактори мають значний вплив на формування та зміну бухгалтерської професії. Зокрема, соціальні трансформації, економічні зміни, технологічний прогрес та глобалізація визначають потребу у нових знаннях та навичках у бухгалтерському

секторі. Враховуючи це, розвиток бухгалтерської професії потребує адаптації до змін у соціально-економічному середовищі, постійного оновлення знань та навичок, а також впровадження нових технологій для покращення ефективності та якості роботи.

В підрозділу 2.2 "Зміни в ролі та функціях бухгалтерів" можемо зробити висновок, що з огляду на швидкий розвиток технологій та зміни в економічному середовищі, роль і функції бухгалтерів суттєво змінилися. Сучасний бухгалтер повинен бути не тільки експертом у фінансових питаннях, але й мати глибокі знання в сфері інформаційних технологій, аналітики та стратегічного управління. Він виконує не тільки рутинну роботу з обліку, але й активно сприяє прийняттю стратегічних рішень, аналізує дані для прогнозування та планування діяльності підприємства. Таким чином, зміни в ролі та функціях бухгалтерів є необхідними для впровадження ефективного фінансового управління в сучасних умовах.

В підрозділі 2.3 було розглянуто діджиталізацію в бухгалтерській професії як основну тенденцію XXI століття. Висновок полягає в тому, що діджиталізація має значний вплив на бухгалтерську професію, сприяючи автоматизації багатьох процесів і забезпечуючи швидкий доступ до інформації. Це дозволяє бухгалтерам ефективніше виконувати свої обов'язки, зменшує ймовірність помилок і покращує якість фінансової звітності. Однак, разом з перевагами діджиталізації виникають і виклики, такі як необхідність постійного оновлення навичок та адаптація до нових технологій. Тому, для успішної реалізації діджиталізації в бухгалтерській професії, необхідно постійно вдосконалюватися та вивчати нові інструменти та методи роботи.

У підрозділі 3.1 за результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що університетська освіта відіграє важливу роль у підготовці фахівців у галузі бухгалтерського обліку. Вона забезпечує студентам необхідні знання, навички і компетенції для ефективного виконання професійних обов'язків бухгалтера. Університети надають студентам можливість отримати теоретичну

базу, ознайомитися з сучасними методами та практиками бухгалтерського обліку, а також розвивати критичне мислення і аналітичні навички. Таким чином, університетська освіта є важливим етапом у формуванні кваліфікованих фахівців бухгалтерської сфери.

В підрозділі 3.2 було розглянуто програми підвищення кваліфікації для бухгалтерів. Висновок полягає в тому, що такі програми є необхідним і ефективним інструментом для постійного професійного розвитку бухгалтерів. Вони дозволяють поглибити знання та навички у сфері бухгалтерського обліку, фінансового менеджменту, податкового законодавства та інших суміжних галузях. Програми підвищення кваліфікації також сприяють вирішенню актуальних проблем, з якими стикаються бухгалтери у своїй роботі, та допомагають адаптуватися до змін в законодавстві та бізнес-процесах. Враховуючи швидкі темпи розвитку сучасних технологій та вимоги до професійної компетентності, програми підвищення кваліфікації для бухгалтерів стають важливим елементом їх успішної кар'єри та внеском у розвиток організаційного фінансового менеджменту.

В підрозділі 4.1 було розглянуто основні поняття інноваційних методів. Виявлено, що інноваційні методи є ефективним інструментом для розвитку організацій, оскільки вони сприяють впровадженню нових ідей, технологій та процесів. Вони дозволяють організаціям вирішувати складні завдання, покращувати продуктивність та конкурентоспроможність. Крім того, інноваційні методи допомагають стимулювати творчий потенціал працівників та сприяють розвитку організаційної культури, що є важливим фактором успіху в сучасному бізнес-середовищі. Отже, розуміння основних понять інноваційних методів є необхідною передумовою для успішного впровадження інноваційних процесів в організаціях.

В результаті дослідження підрозділу 4.2 можна зробити висновок, що використання інноваційних методів навчання є необхідним у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку. Вони дозволяють студентам отримати практичні

навички та вміння, які є необхідними для успішної роботи в цій сфері. Крім того, інноваційні методи навчання сприяють активному залученню студентів до процесу навчання, покращують їх мотивацію та збільшують ефективність засвоєння матеріалу. Таким чином, їх впровадження є важливим кроком у покращенні якості підготовки фахівців з бухгалтерського обліку.

Бухгалтерська професія має великий потенціал для подальшого розвитку і вдосконалення.

Перш за все, необхідно зрозуміти, що бухгалтерська професія є невід'ємною частиною будь-якої організації, незалежно від її розміру або галузі. Бухгалтери відповідають за фінансове здоров'я компанії, контролюють фінансову діяльність і забезпечують виконання податкових та фінансових обов'язків.

Однак, з появою нових технологій і змінами в економічному середовищі, бухгалтерам доводиться стикатися з новими викликами і завданнями. Наприклад, цифрова трансформація впливає на процеси бухгалтерського обліку і звітності, що вимагає володіння новими навичками та знаннями.

Тому, для успішного розвитку бухгалтерської професії, пропонуються такі рекомендації:

1. Постійне навчання і професійний розвиток: бухгалтерам слід постійно оновлювати свої знання і навички, вивчати нові стандарти бухгалтерського обліку та використовувати сучасні технології.

2. Використання інформаційних технологій: бухгалтерам потрібно володіти навичками роботи з бухгалтерськими програмами, електронними таблицями та іншими інструментами для автоматизації процесів обліку.

3. Розвиток м'яких навичок: бухгалтерам важливо володіти комунікаційними, лідерськими та аналітичними навичками, щоб ефективно спілкуватися з колегами та керівництвом, а також аналізувати фінансову інформацію.

4. Взаємодія з іншими фахівцями: бухгалтерам слід активно співпрацювати з іншими відділами організації, такими як маркетинг, управління персоналом та іншими, для більш ефективного управління фінансовими ресурсами.

5. Етика і професійна відповідальність: бухгалтерам важливо дотримуватися принципів етики, дотримуватися законодавства та стандартів бухгалтерського обліку, щоб забезпечити достовірну та об'єктивну фінансову звітність.

Отже, розвиток бухгалтерської професії потребує постійного оновлення знань, володіння новими технологіями та розвитку м'яких навичок. Це допоможе бухгалтерам успішно впоратися з сучасними викликами і забезпечити ефективне функціонування організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII / Верховна рада України // База даних «Законодавство України». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 01.01.2017).

2. Бєлоусова І. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи в Україні / І. Бєлоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С.3.

3. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посібник [для студентів ВНЗ спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" в 2–х частинах. Частина 1; 2–е вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець; Житомирський держ.технолог. ун–тет. – Житомир.: Рута, 2001. – 512 с.

4. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. 341 с.

5. Голов С.Ф. Про сертифікацію бухгалтерів / С.Ф. Голов // Баланс. – 2002. – № 43. – С. 26.

6. Чижевська Л. В. Методика викладання облікових дисциплін: навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : Рута, 2003. 504 с.

7. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки [монографія] / В.М. Жук. – К.: ННЦ "ІАЕ", 2009. – 648 с.

8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996–XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi–bin/laws/main.cgi?nreg=996–14

9. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22.05.2003 року № 889-IV - ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=889-15

10. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. 224 с.

11. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: монографія / Г.Г. Кірейцев. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.

12. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с

13. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 495 с.

14. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики / Пер. з англ. О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. - К.: ТОВ "ІАМЦ АУ "СТАТУС", 2006. - 1152 с.

15. Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів / Пер. з англ. за ред. Н. Непийводи. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. – 78 с.

16. Михалкевич А.П. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економіки/О.П. Михалкевич // Вісник ЖДТУ. - 2003. - № 4 (26): Економічні науки. - С. 159.

17. Мороз О.О. Інституціональна система аграрної економіки України: монографія / О.О. Мороз. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2006. – 438 с.

18. Нестеренко А.Н. Экономика и институциональная теорія / А.Н. Нестеренко. – М: УРСС, 2002. – 415 с.

19. De Villiers R. The incorporation of soft skills into accounting curricula: preparing accounting graduates for their unpredictable futures. Meditari Accountancy Research. 2010. Vol. 18. No. 2. P. 1–22.

20. Норт Д. Внесок неоінституціоналізму в розуміння проблем перехідної економіки / Лекційний виступ Д. Норта 7 березня 1977 Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusref.nm.ru/indexpub167.htm

21. Осташко Т.О. Ринкова трансформація аграрного сектора / Т.О. Осташко. – К.: Фенікс, 2004. – 280 с.

22. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: монографія / О.М. Петрук; Житомирський держ. технолог. ун–тет. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 420 с.

23. Прилипко С.І. Сертифікація професійних бухгалтерів в Україні / С.І. Прилипко // Облік і фінанси АПК. – 2004. – № 2. – С. 102.

24. Проект Закону України Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні": [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=36701

25. Van der Stede W. A., Malone R. Accounting trends in a borderless world. London : Chartered Institute of Management Accountants, UK's University of Bath, 2010. 13 p. URL: https://www.cimaglobal.com/Documents/Thought_leadership_docs/AccountingTrends.pdf

26. The Future of Jobs Report 2018 / Insight Report Centre for the New Economy and Society. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf

27. Ходжсон Д. Економічна теорія та інститути: маніфест сучасної інституційної економічної теорії / Д. Ходжсон; пров. з англ. – М.: Справа, 2003. – 464 с.

28. Чижевска Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: дис…. доктора екон. наук / Л.В. Чижевська. – Житомир., 2007. – 396 с.

29. Шнейдман Л.З. Уроки історії/Шнейдман Л.З. // Бухгалтерський облік. - 1997.– № 12. –С. 82-86

30. Benson, H. (1981). The professions and the community. The Australian Accountant, 51 (4), 239-244.

31. Buckley, J.W. (1978). An exploration of professional identity, in S.E. Loeb (Ed.), Ethics n the Accounting Profession. Santa Barbara: John Wiley, 63-84.

32. Commons J.R. Institutional Economics // American Economic Review. - V.21. - 1931. - pp. 68-657: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://socserv2.socsci.mcmaster.ca

33. Greenwood, E. (1957). Attributes of a profession, Social Work, 2 (3), 45-54.

34. O'Leary, T. and Boland, R.J.Jr. (1987). Self regulation, public interest and the accounting profession. Research in Accounting Regulation, 1, 103-121.

35. Olson, W.E. (1978). Is professionalism dead? The Journal of Accountancy, 146, 78-82.

36. Stalebrink O.J., Sacco J.F. An "Austrian" perspective on commercial accounting practices in the public sector // Accounting Forum. – September 2003. – Vol.27, №3. – P. 339-358

37. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики: моногр. / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Картбланш, 2010. – 260 с

38. Гуцалюк О.М. Сучасний бухгалтер: його місце та роль в світі / О.М. Гуцалюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intkonf.org/gutsalyuk-om-suchasniy-buhgalter-yogorol-ta-mistse-v-sviti

39. Пушкар М.С. Наука про облік та можливість подолання її стереотипів / М.С. Пушкар // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2009. – № 17, т. ІІ. – С. 47–50.

40. Кіндрацька Л.М. Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку і їх вплив на підготовку спеціалістів у ВНЗ / Л.М. Кіндрацька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/12730.

41. Головай Н.М., Волинець В.І., Гордополова Н.В. Аналіз сучасного стану впровадження професійної сертифікації бухгалтерів в Україні // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 1(12) – 2016. – Харків: ХНАДУ, 2016 – С. 32–36.

42. Бурко, К. В. (2018). Інноваційні технології навчання у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_ 2018/161.pdf (Burko, K. V. (2018).

43. Єршова Н.Ю. Професія бухгалтера в сучасних умовах. «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія». М-ли Міжнар. Наук.-практ. інтернет-конф., (м. Тернопіль, 27 грудня 2019 р.) – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 274 с.

44. Кучеренко Т., Аніщенко Г., Мельник Л., Глінковська-Краузе Б.А. Бухгалтерська інформаційна система в умовах цифрової трансформації. Облік і фінанси. 2021. № 4(94). С. 23-29

45. Адамик О. В. Розмежування понять «автоматизовані», «комп'ютерні» та «інформаційні» системи бухгалтерського обліку. Збірник наукових праць «Економічний аналіз». 2020. № 1 (26) С. 163-169

46. Бенько М. М. Принципи застосування інноваційних інформаційних технологій в бухгалтерському обліковому процесі. URL: http://irbisnbuv.gov.ua ›irbis_nbuv›cgiirbis_64 (дата звернення: 18.01.2021).

47. Аніщенко Г.Ю. Трансформація мети і призначення фінансової звітності у сучасних умовах // Вісник Київського інституту технологій і бізнесу. 2019. № 2(40). С. 3-6.

48. Мельник Л.Ю., Аніщенко Г.Ю. Рахунки бухгалтерського обліку як інструмент інформаційної взаємодії в сучасній обліковій системі// Ефективна економіка. 2022. № 11. URL: https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/722

49. Шигун, М. М. (2017). Професійна бухгалтерська освіта і кваліфікація: європейські орієнтири. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: ТНЕУ, с. 335-337.

50. Нападовська Л. В. Недоліки та основні напрями удосконалення системи освіти у сфері бухгалтерського обліку // Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення : зб. тез учасників Всеукраїнської наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) (м. Ірпінь 29 березня 2019 р.). Ірпінь, 2019. С. 270–272.

51. Мельник Н. Г. Виклики до бухгалтерської професії майбутнього // Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення : зб. тез учасників Всеукраїнської наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) (м. Ірпінь, 29 березня 2019 р.). Ірпінь, 2019. С. 263–265.

52. Burdick M. The Accounting Industry's Death is Great News for Your Business. Entrepreneur. August 17, 2017. URL: https://www.entrepreneur.com/article/298649

53. IFAC global SMP survey: 2018 summary / International Federation of Accountants. URL: https://www.ifac.org/system/ files/publications/files/IFAC-Global-SMP-2018-SUMMARY.pdf

54. Islam M. A. Future of Accounting Profession: Three Major Changes and Implications for Teaching and Research. URL: https://www.ifac.org/knowledge-gateway/business-reporting/discussion/future-accounting-profession-three-majorchanges-and

55. Nexus 2: The Accountancy Profession – A Global Value Add / Centre for Economics and Business Research (Cebr). IFAC. URL: https://www.ifac.org/publications-resources/nexus-2-accountancy-profession-global-value-add-2

56. Nixon P. Soft skills and your future as an accountant // A Plus. 30.05.2018. URL: https://aplusmag.goodbarber.app/ home-order/c/0/i/22601839/soft-skills-and-your-future-accountant

57. Professional accountants – the future: Drivers of change and future skills. URL: https://www.accaglobal.com/an/ en/technical-activities/technical-resources-search/2016/june/ professional-accountants-the-future-report.html